

PODRĘCZNIK WNIOSKODAWCY

JAK APLIKOWAĆ O ŚRODKI

PROGRAM:

ŚRODOWISKO, ENERGIA I ZMIANY KLIMATU

OBSZAR PROGRAMOWY:

Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo
energetyczne

**Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
2014 – 2021**

Warszawa, wersja 3 z 18.05.2020 r.

Spis treści

1. Wstęp.....	5
1.1. Wprowadzenie	5
1.2. Słownik podstawowych pojęć.....	5
2. Informacje ogólne o Programie	7
2.1. Cele Programu.....	8
2.2. System instytucjonalny i Partnerzy w programie	8
2.3. Ramy prawne i dokumenty programowe	10
2.4. Obszary programowe.....	10
2.4.1. Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych	11
2.4.2. Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej	15
2.4.3. Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i eliminacja indywidualnych źródeł ciepła	17
2.4.4. Budowa źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka).....	19
2.4.5. Zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW)	20
2.5. Działania edukacyjne w inwestycyjnych projektach energetycznych.....	21
3. Wnioskodawcy	22
4. Finansowanie Programu	23
4.1. Okres kwalifikowalności kosztów Projektów	23
4.2. Dofinansowanie projektu.....	23
4.2.1. Dotacja.....	23
4.2.2. Instrumenty finansowe – pożyczka na współfinansowanie ze środków NFOŚiGW	26
4.3. Wkład własny	27
4.4. VAT jako koszt Wnioskodawcy.....	28
5. Budżet projektu	29
5.1. Koszty bezpośrednie	29
5.2. Koszty pośrednie.....	30
5.3. Koszty zarządzania.....	32

5.4. Koszty kwalifikowalne	31
5.4.1. Ogólne zasady kwalifikowalności wydatków	31
5.4.2. Udokumentowanie poniesienia wydatku i ewidencja rachunkowa	31
5.4.3. Zakup sprzętu	32
5.4.4. Zakup nieruchomości i gruntu jako element projektów MF EOG	32
5.4.5. Bezpośrednie wydatki kwalifikowalne w projekcie	33
5.5. Koszty niekwalifikowalne	34
6. Wskaźniki Programu	35
7. Projekty partnerskie	38
7.1. Projekty partnerskie z podmiotami polskimi	39
7.2. Projekty partnerskie z podmiotami z Państw-Darczyńców	40
8. Pomoc publiczna	40
9. Zamówienia publiczne	43
10. Analiza ryzyk	44
11. Nabór wniosków o dofinansowanie	46
11.1. Wniosek o dofinansowanie projektu	46
11.1.1. Złożenie wniosku o dofinansowanie projektu	46
11.1.2. Generator Wniosków o Dofinansowanie – GWD	46
11.2. Podpisanie wniosku o dofinansowanie	47
11.2.1. Podpisywanie wniosku	47
11.2.2. Przekazywanie wniosku za pośrednictwem systemu ePUAP	47
12. Zasady oceny i wyboru wniosków	48
12.1. Ocena formalna	48
12.1.1. Warunki oceny formalnej	49
12.1.2. Procedura odwoławcza od oceny formalnej	51
12.2. Ocena merytoryczna	51
12.2.1. Kryteria oceny merytorycznej I stopnia	52
12.2.2. Kryteria oceny merytorycznej II stopnia	52
12.2.3. Procedura odwoławcza od oceny merytorycznej	58
12.3. Wybór Projektów do dofinansowania	58
12.4. Lista rezerwowa	59

13. Umowa w sprawie projektu	60
14. System płatności	60
15. Informacja i promocja	61
16. Trwałość projektu	62
17. Kontakt.....	63

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

Niniejsza publikacja - **PODRĘCZNIK WNIOSKODAWCY: JAK APLIKOWAĆ O ŚRODKI**, został stworzony na potrzeby potencjalnych Wnioskodawców w celu przybliżenia informacji o Programie *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* oraz pomocy w przygotowaniu dokumentacji aplikacyjnej projektu.

1.2. Słownik podstawowych pojęć

Beneficjent	Podmiot prawa (kwalifikowalne typy wnioskodawców w ramach poszczególnych konkursów zostały wskazane w ogłoszeniach o naborach oraz w dalszej części niniejszego Podręcznika), który uzyskał pozytywną decyzję w sprawie dofinansowania projektu w ramach Programu i na którym spoczywa odpowiedzialność za zainicjowanie, przygotowanie i wdrożenie projektu. W przypadku niniejszego Programu Beneficjentem <u>nie może być</u> osoba fizyczna.
Biuro Mechanizmów Finansowych (BMF)	Biuro wspierające Komitet Mechanizmu Finansowego (KMF), zarządzające Mechanizmem Finansowym EOG na lata 2014-2021. BMF, pod względem administracyjnym mieści się w strukturze Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, jest odpowiedzialne za bieżące wdrażanie Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 i pełni funkcję punktu kontaktowego dla funduszy EOG i norweskich.
Dofinansowanie projektu	Dofinansowanie przyznane Beneficjentowi przez Operatora Programu na wdrażanie projektu.
Instytucja Audytu (IA)	Krajowy podmiot publiczny funkcjonalnie niezależny od Krajowego Punktu Kontaktowego, Instytucji Certyfikującej i Operatora Programu, wyznaczony przez Państwo-Beneficjenta do celów weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli. W Polsce funkcję IA pełni Szef Krajowej Administracji Skarbowej, który swoje zadania wykonuje za pośrednictwem Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów i 16 Izb Administracji Skarbowej (zadania określone w art. 5.5 Regulacji).
Instytucja Certyfikująca (IC)	Krajowy podmiot publiczny funkcjonalnie niezależny od Instytucji Audytu i Operatora Programu, wyznaczony przez Państwo-Beneficjenta do celów poświadczania informacji finansowych. Rolę IC dla Programu pełni Departament Programów Pomocowych w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej (zadania określone w art. 5.4 Regulacji).
Instytucja ds. Nieprawidłowości (IN)	Instytucja ta jest odpowiedzialna za przygotowywanie i przedkładanie raportów o nieprawidłowościach. Rolę IN pełni Departament Certyfikacji i Desygacji Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (zadania określone w art. 12.3 Regulacji).

Komitet Współpracy	W skład Komitetu Współpracy wchodzi przedstawiciele Operatora i partnerów programu z Państw-Darczyńców. Komitet Współpracy ustanawiany jest bezzwłocznie po wyznaczeniu Operatora Programu i doradza on w kwestii przygotowania oraz wdrażania programu. Komitetowi Współpracy przewodniczy przedstawiciel Operatora Programu.
Komitet ds. Wyboru Projektów	Operator Programu ustanawia Komitet ds. Wyboru Projektów, który rekomenduje projekty do dofinansowania w ramach Programu. W skład Komitetu ds. Wyboru Projektów z prawem głosu wchodzi przynajmniej trzy osoby wskazane przez Operatora Programu. Przedstawiciele Operatora pełnią funkcję Przewodniczącego oraz Sekretarza Komitetu bez prawa głosu. Przedstawiciele Partnerów Programu z Państw Darczyńców są członkami Komitetu bez prawa głosu. Do udziału w posiedzeniach Komitetu ds. Wyboru Projektów w charakterze obserwatorów zapraszani są przedstawiciele BMF, Ambasady Norwegii i Krajowego Punktu Kontaktowego.
Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK)	Krajowy podmiot publiczny wyznaczony przez Państwo - Beneficjenta, jako jednostka odpowiedzialna za osiąganie celów wytyczonych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 oraz realizację Memorandum of Understanding. W Polsce rolę KPK pełni Departament Programów Pomocowych w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej (zadania określone w art. 5.3 Regulacji).
MF EOG 2014-2021	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021.
Operator Programu (OP)	Instytucja odpowiedzialna za wdrażanie i zarządzanie Programem, przyznająca dofinansowanie Wnioskodawcom na realizację projektów. W ramach Programu <i>Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu</i> funkcję Operatora pełni Ministerstwo Klimatu przy pomocy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (zadania określone w art. 5.6 Regulacji).
Państwa – Darczyńcy	Królestwo Norwegii, Republika Islandii, Księstwo Liechtensteinu
Partner Programu	Podmiot publiczny lub prywatny, komercyjny lub niekomercyjny, jak również organizacje pozarządowe, aktywnie uczestniczący we wdrażaniu programu i skutecznie się do niego przyczyniający. Dla niniejszego Programu to podmioty z Państw-Darczyńców wskazane w Memorandum of Understanding jako Partnerzy do danego obszaru programowego w Polsce. Partnerzy Programu są zapraszani do doradzania w zakresie przygotowania i wdrażania Programu. Partnerami Programu <i>Środowisko, Energia i Zmiany klimatu</i> są: Norweska Agencja Środowiska (NEA), Norweska Dyrekcja ds. Zasobów Wodnych i Energii (NVE), Krajowa Agencja ds. Energii Islandii (OS).

Partner projektu	Każdy podmiot publiczny lub prywatny, komercyjny lub niekomercyjny, jak również organizacje pozarządowe, ustanowiony jako podmiot prawa w Państwach-Darczyńcach, Państwach-Beneficjentach lub w państwie spoza EOG, które ma wspólną granicę z danym Państwem – Beneficjentem, lub każda organizacja międzynarodowa, jej organ lub agencje, aktywnie zaangażowane i przyczyniające się do wdrażania Programu. W przypadku niniejszego Programu partnerem <u>nie może być</u> osoba fizyczna. Nawiązanie partnerstwa potwierdza umowa partnerska, list intencyjny bądź inny dokument potwierdzający współpracę. W obszarze <i>Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne</i> projekty realizowane w partnerstwie z podmiotem z Państw – Darczyńców otrzymają dodatkowe punkty (zgodnie z kryteriami), punkty przyznawane będą w zależności od zaawansowania współpracy.
Podręcznik	Podręcznik Wnioskodawcy, zawierający zbiór zasad, podstawowych pojęć i wytycznych oraz dobrych praktyk dla Wnioskodawców.
Projekt	Spójna całość powiązanych ze sobą działań zmierzających do osiągnięcia zaplanowanego celu w ramach określonego budżetu, posiadająca zaplanowane z góry początek i koniec. Zakres i ramy projektu muszą być zgodne z ogłoszeniami o naborach wniosków.
Regulacje	Regulacje ws. wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021
Wnioskodawca	Podmiot ubiegający się o dofinansowanie w ramach Programu (po otrzymaniu dofinansowania występujący jako Beneficjent). Katalog podmiotów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach niniejszego Programu, został wskazany w ogłoszeniach o naborach.
Wniosek	Formularz wniosku o dofinansowanie dla projektu w ramach Programu <i>Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu</i> wraz z załącznikami, składany przez Wnioskodawcę w celu uzyskania dofinansowania w ramach Programu.

2. Informacje ogólne o Programie

Program *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* powstał na mocy Memorandum of Understanding (MoU) – międzyrządowej umowy, dotyczącej wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) na lata 2014–2021, zawartej pomiędzy Islandią, Księstwem Liechtensteinu i Królestwem Norwegii a Rzeczpospolitą Polską. Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (czyli tzw. Fundusze norweskie i EOG) są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwęgę i Liechtenstein nowym członkom UE – kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (który tworzą państwa UE oraz Islandia, Liechtenstein i Norwegia). W zamian za udzielaną pomoc finansową, Państwa-Darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego UE, mimo że nie są jej członkami.

2.1. Cele Programu

Fundusze norweskie i EOG realizują dwa główne cele:

- przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz
- wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy Państwami-Darczyńcami a Państwem Beneficjentem.

Celem Programu *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* jest złagodzenie zmian klimatycznych i zmniejszenie wrażliwości na zmiany klimatu. Cel Programu będzie realizowany poprzez 3 obszary programowe:

- Środowisko naturalne i ekosystemy,
- łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do ich skutków,
- Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne.

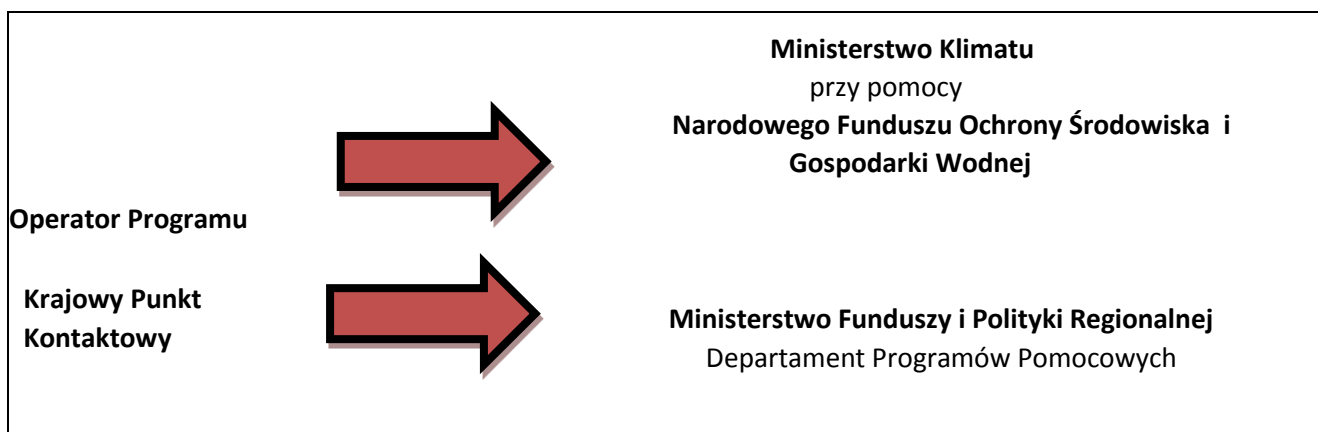
Wsparcie w ramach Programu ukierunkowane jest przede wszystkim na działania związane z poprawą jakości powietrza (w tym rozwijanie lokalnych systemów ciepłowniczych oraz kogeneracji), termomodernizację szkół, zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, w tym energii geotermalnej oraz energii z małych elektrowni wodnych, a także na przeciwdziałanie zmianom klimatu, czy poprawę stanu środowiska naturalnego i ochronę przyrody (w tym przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu inwazyjnych gatunków obcych).

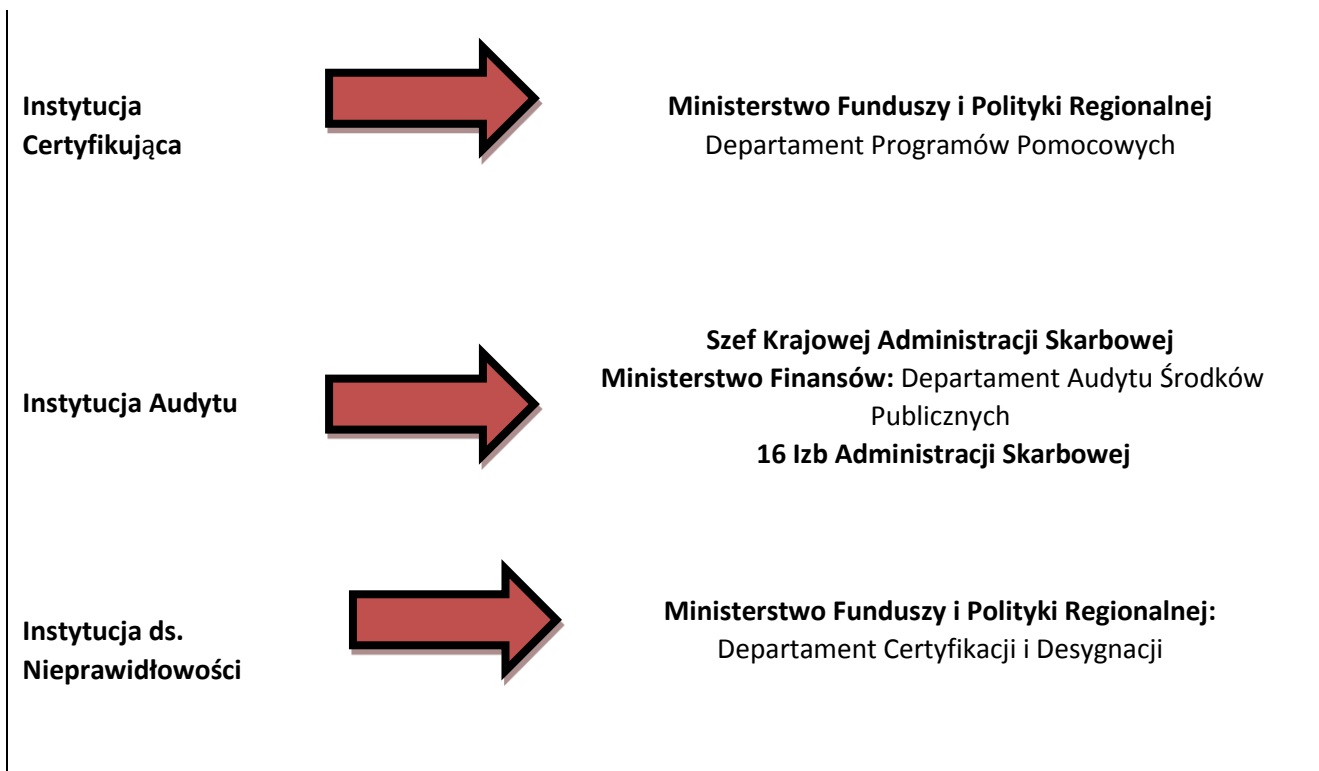
Fundusze zostaną przeznaczone również na wsparcie pilotażowych przedsięwzięć z zakresu gospodarki w obiegu zamkniętym i energetycznego wykorzystania biomasy.

2.2. System instytucjonalny i Partnerzy w programie

W systemie zarządzania i wdrażania Programu *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* uczestniczą następujące instytucje:

- Operator Programu,
- Krajowy Punkt Kontaktowy,
- Instytucja Certyfikująca,
- Instytucja Audytu,
- Instytucja ds. Nieprawidłowości.

Partnerzy Programu z Państw-Darczyńców

- **Norweska Agencja Środowiska (NEA)**

Agencja podlegająca Norweskiemu Ministerstwu Klimatu i Środowiska odgrywa kluczową rolę w zarządzaniu przyrodą i kontrolą zanieczyszczeń, a także w łagodzeniu zmian klimatu i przystosowaniu się do nich. Zadaniem agencji jest monitorowanie stanu środowiska, przekazywanie informacji związanych ze środowiskiem, nadzorowanie i kierowanie władzami regionalnymi i gminnymi, współpraca z władzami odpowiednich sektorów, w tym doradztwo eksperckie.

- **Norweska Dyrekcja ds. Zasobów Wodnych i Energii (NVE)**

Dyrekcja podlegająca Ministerstwu Ropy Naftowej i Energii, której zadaniem jest zapewnienie zintegrowanego i przyjaznego dla środowiska zarządzania zasobami wodnymi kraju, promowanie wydajnych rynków energii i opłacalnych systemów energetycznych oraz działanie na rzecz osiągnięcia bardziej efektywnego zużycia energii.

- **Krajowa Agencja ds. Energii Islandii (OS)**

Agencja rządowa podlegająca islandzkiemu Ministerstwu Przemysłu, Energii i Turystyki. Jej głównym zadaniem jest doradzanie rządowi Islandii w kwestiach związanych z energią i pokrewnymi tematami, promowaniem i zlecaniem badań energetycznych oraz zarządzaniem rozwojem i eksploatacją zasobów energetycznych. Instytucja odegrała kluczową rolę we wdrażaniu polityki rządu w zakresie poszukiwania i rozwoju zasobów geotermalnych, a także w doradzaniu społecznościom, firmom, osobom fizycznym i zagranicznym rządów w ich wykorzystaniu. W ciągu ostatnich dziesięcioleci stymulowała i wzmacniała międzynarodową współpracę w zakresie wykorzystania energii geotermalnej poprzez wymianę informacji i doświadczeń na całym świecie.

2.3. Ramy prawne i dokumenty programowe

- [Umowa w sprawie Programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu” z dnia 7.02.2020 r.;](#)
- [Memorandum of Understanding w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 z dnia 20.12.2017 r.;](#)
- [Regulacje w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021;](#)
- [Wytyczne dotyczące informacji i promocji: Komunikacja i identyfikacja wizualna fundusze EOG i fundusze norweskie 2014-2021;](#)
- [Wytyczne ws. procedury wyboru Projektów konkursowych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021;](#)
- [Wytyczne w zakresie udzielania zamówień w ramach Mechanizmu Finansowego EOG 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021;](#)
- Inne wytyczne przyjęte przez Komitet Mechanizmów Finansowych lub Krajowy Punkt Kontaktowy regulujące wykonywanie zadań związanych z wdrażaniem Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021, opublikowane na stronie <https://www.eog.gov.pl/>.

2.4. Obszary programowe

Program *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* obejmuje trzy obszary programowe - patrz pkt. 2.1. Cele programu.

Niniejszy podręcznik dotyczy obszaru: **Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne.** W obszarze tym przewiduje się dwa rezultaty: *Poprawa efektywności energetycznej w budynkach, przemyśle i w gminach oraz Wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych.*

Głównymi celami w tym obszarze są:

- redukcja emisji CO₂;
- zwiększenie udziału energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii (w tym energii z elektrowni wodnych oraz energii geotermalnej);
- ograniczenie zużycia energii pierwotnej;
- zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej efektywności energetycznej.

Powyższe cele planuje się osiągnąć dzięki projektom z zakresu: głębokiej termomodernizacji budynków szkolnych, rozwoju wysokosprawnej kogeneracji zawodowej i przemysłowej, budowy/modernizacji miejskich systemów ciepłowniczych oraz likwidacji indywidualnych źródeł ciepła, budowy instalacji do wytwarzania paliwa (pelletów) z biomasy pochodzenia rolniczego i leśnej, budowy źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka), podniesienia efektywności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW).

Realizowane projekty powinny przyczyniać się do ograniczenia emisji CO₂ przy jednoczesnym osiągnięciu jak najwyższego wskaźnika efektywności energetycznej i efektywności kosztowej oraz do zwiększenia świadomości społecznej dotyczącej efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii.

2.4.1. Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych

Nabór dotyczy wsparcia kompleksowych działań inwestycyjnych polegających na przeprowadzeniu głębokiej termomodernizacji w budynkach publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych, w celu doprowadzenia obiektów szkolnych do standardu energetycznego „pasywnego” lub „prawie zeroemisyjnego”.

Do dofinansowania kwalifikują się **publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe i ponadpodstawowe** oraz ich filie, których obiekty wykorzystywane są na cele działalności oświatowo-wychowawczej tj. prowadzenia zajęć edukacyjnych zgodnych z programem nauczania z zakresu kształcenia ogólnego - należy przez to rozumieć program z zakresu kształcenia ogólnego, o którym mowa w art. 3 pkt 13b ustawy o systemie oświaty.¹

Weryfikacja kwalifikowalności Wnioskodawcy zostanie przeprowadzona na etapie oceny formalnej, natomiast typu projektu - podczas oceny merytorycznej I stopnia.

W przypadku, gdy w budynku szkoły znajdują się powierzchnie, które nie są wykorzystywane w związku z prowadzeniem zajęć edukacyjnych zgodnych z programem nauczania z zakresu kształcenia ogólnego (np. prowadzenie na terenie szkoły placówki pocztowej, szkoły nauki jazdy, zakładu kosmetycznego), Wnioskodawca pomniejsza koszty kwalifikowalne proporcjonalnie do udziału powierzchni przeznaczonych wyłącznie na cele inne niż prowadzenie zajęć edukacyjnych, zgodnych z programem nauczania z zakresu kształcenia ogólnego, w całkowitej powierzchni budynku, którego dotyczy wniosek.

Budynki, w których powierzchnia przeznaczona na cele inne niż prowadzenie zajęć edukacyjnych zgodnych z programem nauczania z zakresu kształcenia ogólnego, przekracza 50% całkowitej powierzchni użytkowej budynku, nie są kwalifikowalne do dofinansowania.

Rodzaje kwalifikujących się działań:

Do dofinansowania kwalifikują się projekty polegające na:

- ociepleniu przegród zewnętrznych obiektu, w tym ścian zewnętrznych, podłóg przy gruncie, dachów i stropodachów;
- wymianie okien i drzwi zewnętrznych;
- przebudowie systemów grzewczych wraz z wymianą źródła ciepła na źródło, **które nie jest zasilane paliwem węglowym** i wymianą c. w. u.;
- podłączeniu do bardziej efektywnego energetycznie i ekologicznie źródła ciepła, **które nie jest zasilane paliwem węglowym**;
- instalacji/przebudowie systemów chłodzących, w tym również z zastosowaniem OZE;
- wymianie systemów wentylacji z rekuperacją i klimatyzacją;
- montażu i zastosowaniu systemów zarządzania energią w budynkach szkolnych;
- zastosowaniu automatyki pogodowej;
- zastosowaniu technologii odnawialnych źródeł energii;
- wymianie oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne jako zadanie realizowane równolegle z termomodernizacją.

Przez źródła ciepła lub energii elektrycznej wykorzystujące energię ze źródeł odnawialnych należy rozumieć:

¹ Kwalifikowalne są wszystkie publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe i ponadpodstawowe realizujące podstawę programową MEN.

- urządzenia i instalacje do wysokosprawnej produkcji energii elektrycznej, ciepła lub chłodu w skojarzeniu (wysokosprawna ko/tri generacja);
- urządzenia do produkcji ciepła opalane biomasą (kotły na biomasę);
- układy (ogniwa) fotowoltaiczne;
- pompy ciepła;
- kolektory słoneczne;
- małe (mikro) turbiny wiatrowe (budynkowe prądnice wiatrowe);
- urządzenia i instalacje do wytwarzania energii elektrycznej i ciepła opalane biogazem;
- urządzenia do produkcji ciepła zasilane energią geotermalną (instalacje do wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł geotermalnych).

Podstawowym dokumentem – załącznikiem wymaganym dla wniosków o dofinansowanie termomodernizacji szkół jest audyt energetyczny, sporządzony zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 17 marca 2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu i form audytu energetycznego oraz części audytu remontowego, wzorów kart audytów, a także algorytmu oceny opłacalności przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.

Wszystkie zaproponowane we wniosku o dofinansowanie działania powinny być niezbędne dla realizacji projektu i powinny wynikać z audytu energetycznego i dokumentacji technicznej. Przedmiotem finansowania są prace termomodernizacyjne, których zakres jest na tyle szeroki, że po ich przeprowadzeniu standard energetyczny budynku szkolnego zbliży się do standardu pasywnego lub niemal zeroemisyjnego.

W ramach projektów termomodernizacji szkół nie ma obowiązku wymiany źródła ciepła, w tym węglowego, jednakże wymiana źródła w termomodernizowanych obiektach pozwala na uzyskanie lepszych wskaźników ekologicznych (redukcja CO₂) i ekonomicznych (koszty eksploatacyjne), a co za tym idzie osiągnięcia wyższej punktacji w procesie oceny wniosku o dofinansowanie. **Zmodernizowane źródło ciepła nie może być zasilane paliwem węglowym.**

Termomodernizacja zawsze wiąże się ze zmniejszeniem zapotrzebowania na energię, źródło ciepła powinno być więc dostosowane do nowego (zmniejszonego) zapotrzebowania na ciepło. W przeciwnym razie będzie ono działać nieefektywnie.

Poniżej opisano przykładowe wyłączenia, wyjątki dot. prac i powierzchni, które nie mogą być kwalifikowalne w ramach projektu:

- do dofinansowania kwalifikują się powierzchnie zajmowane przez szkoły i wykorzystywane na cele prowadzenia zajęć edukacyjnych zgodnych z programem nauczania z zakresu kształcenia ogólnego - należy przez to rozumieć program, o którym mowa w art. 3 pkt 13b ustawy o systemie oświaty. Zatem w budynkach szkolnych, **w których funkcjonują oddziały przedszkolne lub prowadzona jest inna niż edukacyjna działalność konieczne jest odpowiednie pomniejszenie powierzchni;**
- powierzchnia zajmowana przez świetlice szkolne kwalifikuje się do dofinansowania, **w przeciwieństwie do powierzchni zajmowanej przez świetlice środowiskowe;**
- do dofinansowania **nie kwalifikują się** obiekty należące do szkół, ale pełniące funkcję mieszkaniową, tj. **internaty i bursy szkolne.**

Sytuacje szczególne związane z opracowaniem audytu:

- w przypadku, gdy w jednym budynku znajduje się więcej niż jedna placówka oświatowo-wychowawcza, dla poprawnego przygotowania audytu energetycznego pod uwagę należy

wziąć dane dla budynków/zespołów budynków szkolnych, a nie dane z każdej placówki szkolnej;

- w przypadku podawania liczby lokalizacji w audycie energetycznym, należy podać w ilu niezależnych od siebie (w rozumieniu: osobne liczniki energii elektrycznej, osobne źródła ciepła, itp.) budynkach/zespołach budynków mieści się placówka/ki szkolna/ne;
- jeśli szkoła jest zlokalizowana w kilku niezależnych od siebie budynkach należy wykonać audyt dla każdego budynku osobno;
- w przypadku, gdy budynek jest jeden, bądź jest to zespół budynków połączonych funkcjonalnie i instalacyjnie, można wykonać jeden kompleksowy audyt dla projektu.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Głęboka termomodernizacja – rozumiana jest jako remont przeprowadzony w celu poprawy efektywności energetycznej budynku, w rezultacie którego zapotrzebowanie na energię końcową zmniejszy się o minimum 60% w stosunku do stanu przed remontem.

System zarządzania energią w budynkach jest to system zarządzania budynkiem (BMS), znany również jako system automatyki budynków (BAS) lub system zarządzania energią (EMS). To komputerowy system sterowania zainstalowany w budynkach, który kontroluje oraz monitoruje urządzenia mechaniczne i elektryczne takie jak wentylacja, oświetlenie i ogrzewanie, systemy zasilania, systemy przeciwpożarowe i systemy zabezpieczeń. Do jego podstawowych funkcjonalności należą optymalizacja zużycia mediów: gazu, wody i energii elektrycznej. System zapewnia funkcjonowanie budynku na najwyższym poziomie efektywności, tym samym zapobiega marnowaniu energii i związanych z tym kosztów. Optymalny poziom efektywności osiąga się poprzez stałe utrzymywanie odpowiedniej równowagi pomiędzy wymaganiami operacyjnymi, zewnętrznymi i wewnętrznymi warunkami środowiskowymi oraz zużyciem energii. System zarządzania energią w budynkach jest standardem wyposażenia wymagany dla budynku pasywnego/prawie zeroemisyjnego (zgodnie z dyrektywą 2010/31/UE). System zarządzania energią w budynkach jest niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania budynku pasywnego. W naborze MF EOG nie jest to element obligatoryjny, jednakże ma pozytywny wpływ na możliwość zwiększenia efektywności energetycznej budynku.

Standard budynku pasywnego:

- Całkowite zapotrzebowanie na energię pierwotną (ogrzewanie, ciepła woda użytkowa, oświetlanie, gotowanie, urządzenia domowe) jest nie większe niż 105 kWh/(m²•rok) - tym więcej punktów im wskaźnik jest mniejszy;
- Zastosowano wentylację mechaniczną z odzyskiem ciepła o efektywności odzysku ciepła powyżej 75% (rekommendacja zgodna z najczęściej stosowanymi rozwiązaniami technologicznymi w zakresie odzysku ciepła z wentylacji);
- Współczynnik przenikania ciepła ścian, dachu i podłogi na gruncie jest nie wyższy niż $U = 0,13 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$ (rekommendacja wpisująca się w obowiązujące warunki techniczne jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie celem osiągnięcia standardu pasywnego);
- Współczynnik przenikania ciepła okien (z ramami) jest nie wyższy niż $U = 0,8 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$ (rekommendacja wpisująca się w obowiązujące warunki techniczne jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie celem osiągnięcia standardu pasywnego);
- Wyeliminowane są mostki termiczne;
- Szczelność budynku i wymiana powietrza są zgodne z zaleceniami audytu energetycznego.

WAŻNE:

Wszelkie obiekty budowlane, źródła ciepła lub energii elektrycznej, węzły cieplne, instalacje, maszyny lub urządzenia, będące przedmiotem realizacji projektu, muszą być własnością lub we władaniu tego samego beneficjenta co termomodernizowane budynki.

W budynkach szkolnych, w których funkcjonują oddziały przedszkolne lub prowadzona jest inna niż edukacyjna działalność użyteczności publicznej, do dofinansowania **kwalifikują się wyłącznie powierzchnie zajmowane przez szkoły** i wykorzystywane na cele prowadzenia zajęć edukacyjnych zgodnych z programem nauczania z zakresu kształcenia ogólnego - należy przez to rozumieć program, o którym mowa w art. 3 pkt 13b ustawy o systemie oświaty.

2.4.2. Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej

Nabór przyczyni się do poprawy efektywności energetycznej w przemyśle oraz poprawy bezpieczeństwa dostaw dla odbiorców indywidualnych poprzez budowę nowych źródeł **wysokosprawnej kogeneracji** (jednostek bądź układów wysokosprawnej kogeneracji) i/lub modernizację istniejących źródeł w celu uzyskania wysokosprawnej kogeneracji.

Warunkiem uzyskania dofinansowania na rozwój wysokosprawnej kogeneracji jest wybudowanie nowej i/lub zastąpienie istniejącej jednostki bądź układu kogeneracyjnego lub odnowienie istniejącej zdolności produkcyjnej przez nowe jednostki bądź układy kogeneracyjne, wykorzystujące **odnawialne źródła energii** i/lub ciepło odpadowe pochodzące z procesów produkcyjnych (ORC) i/lub gaz ziemny.

Warunki konieczne do spełnienia:

- W przypadku budowy instalacji wysokosprawnej kogeneracji nastąpi zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w porównaniu do wytwarzania rozdzielonego.
- W przypadku przebudowy istniejącej instalacji wysokosprawnej kogeneracji nastąpi zmniejszenie zużycia energii pierwotnej o co najmniej 10%, w porównaniu do stanu przed przebudową (tj. nastąpi zwiększenie PES o 10%).
- Wszelka budowa/przebudowa istniejących instalacji na wysokosprawną kogenerację będzie musiała skutkować redukcją emisji CO₂ o co najmniej 30% w porównaniu do istniejących instalacji.

WAŻNE Pomoc inwestycyjna dla instalacji wysokosprawnej kogeneracji, które docelowo spalać mają węgiel kamienny/ węgiel brunatny, nie jest dopuszczona.

Preferowane będą projekty zakładające wykorzystanie OZE oraz przyczyniające się do podnoszenia świadomości społecznej dotyczącej efektywności energetycznej.

Rodzaje kwalifikujących się działań:

- budowa nowych lub zwiększenie mocy (w wyniku rozbudowy lub przebudowy) istniejących jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w technologii wysokosprawnej kogeneracji wraz z budową przyłączy do sieci ciepłowniczej i elektroenergetycznej (jeśli budowa tych przyłączy jest niezbędna dla projektu kogeneracyjnego);
- zastąpienie w układach kogeneracyjnych źródeł węglowych źródłami zasilanymi przez paliwa ekologiczne (zgodnie z definicją poniżej);

- wykorzystanie ciepła odpadowego pochodzącego z procesów produkcyjnych w zasilaniu układów wysokosprawnej kogeneracji;
- rozwój skojarzonego wytwarzania ciepła, energii elektrycznej i źródeł chłodzenia w oparciu o paliwa ekologiczne

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Wysokosprawna kogeneracja to wytwarzanie energii elektrycznej lub mechanicznej i ciepła użytkowego w kogeneracji, które zapewnia oszczędność energii pierwotnej zużywanej w:

- a) jednostce kogeneracji w wysokości nie mniejszej niż 10 % w porównaniu z wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepła w układach rozdzielonych o referencyjnych wartościach sprawności dla wytwarzania rozdzielonego lub
- b) jednostce kogeneracji o mocy zainstalowanej elektrycznej poniżej 1 MW w porównaniu z wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepła w układach rozdzielonych o referencyjnych wartościach sprawności dla wytwarzania rozdzielonego.

Wartości stosowane do obliczania sprawności kogeneracji i oszczędności energii pierwotnej określone są na podstawie przewidywanego lub rzeczywistego funkcjonowania jednostki w normalnych warunkach jej pracy.

Metoda określania sprawności procesu kogeneracji wniosku powinna być zgodna z załącznikiem II do Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej z późniejszymi zmianami.

Warunkiem uzyskania dofinansowania na rozwój wysokosprawnej kogeneracji jest wybudowanie nowej i/lub zastąpienie istniejącej jednostki bądź układu kogeneracyjnego lub odnowienie istniejącej zdolności produkcyjnej przez nowe jednostki bądź układy kogeneracyjne, oparte na **energii odnawialnej** i/lub ciepłe odpadowym pochodzącym z procesów produkcyjnych i/lub gazie ziemnym.

Paliwami ekologicznymi nazywa się paliwa, które nie powodują zanieczyszczenia środowiska, a ich zasoby odnawiają się we względnie krótkim czasie, czyli należą do odnawialnych źródeł energii. Na potrzeby naboru do paliw ekologicznych zaliczyć można również gaz, ale **nie paliwa oparte na węglu ani RDF**.

WAŻNE:

RDF rozumiany jako paliwo pochodzące z odpadów komunalnych i/lub przemysłowych nie kwalifikuje się jako źródło energii odnawialnej w Programie „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”.

WAŻNE:

Wnioski złożone w ramach konkursu „Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej” **nie mogą być złożone** w ramach konkursu „Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i eliminacja indywidualnych źródeł ciepła”. Wnioskodawca nie może złożyć dwóch wniosków na ten sam zakres rzeczowy. Weryfikacja wniosku polegać będzie m.in. na sprawdzeniu: czy wskazany we wniosku o dofinansowanie złożonym w ramach konkursu dotyczącego wysokosprawnej kogeneracji podmiot realizujący projekt, zakres rzeczowy projektu i miejsce wdrażania projektu (lokalizacja – tj. budynek/installacja/sieć) nie są tożsame z wnioskiem złożonym do konkursu dotyczącego miejskich systemów ciepłowniczych.

2.4.3. Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i eliminacja indywidualnych źródeł ciepła

Nabór przyczyni się do poprawy efektywności energetycznej miejskich systemów ciepłowniczych w kierunku uzyskania przez nie statusu **efektywnego systemu ciepłowniczego** oraz ograniczenia tzw. „niskiej emisji” poprzez wsparcie procesu modernizacji systemów ciepłowniczych polegającego m.in. na wymianie źródeł energii i likwidacji, w stosownych przypadkach, indywidualnych źródeł ciepła.

Warunkiem przeprowadzenia procesu modernizacji systemów ciepłowniczych jest, aby zastąpienie i/lub odnowienie istniejącej zdolności produkcyjnej energii przez nowe jednostki produkcyjne oparte było na energii odnawialnej i/lub gazie ziemnym i prowadziło do zmniejszenia zużycia stałych paliw kopalnych.

Istniejący system ciepłowniczy powinien w momencie zakończenia projektu osiągnąć lub zbliżyć się do spełnienia wymogu efektywnego systemu ciepłowniczego zgodnego z Dyrektywą UE 2012/27/UE. Spełnienie w wyniku realizacji projektu przez system ciepłowniczy wymogu efektywnego systemu ciepłowniczego zgodnego z Dyrektywą UE 2012/27/UE oznacza osiągnięcie maksymalnej liczby punktów w kryterium nr 6 (ocena merytoryczna II stopnia).

Ocena stopnia spełnienia wymogu efektywnego systemu ciepłowniczego będzie przeprowadzona na podstawie dokumentacji złożonego wniosku o dofinansowanie i zgodnie z Dyrektywą EED – 2012/27/UE.

Wnioskodawca powinien we wniosku o dofinansowanie wskazać m.in. ile procent energii pochodzącej z OZE lub ciepła odpadowego lub kogeneracji wykorzystywane jest do produkcji ciepła i chłodu w momencie złożenia wniosku, a ile będzie po zakończeniu realizacji projektu.

WAŻNE:

Jeżeli projekt przyczyni się do spełnienia wymogu efektywnego systemu ciepłowniczego zgodnego z Dyrektywą UE 2012/27/UE, ale Wnioskodawca nie zadeklaruje we wniosku o dofinansowanie, że w wyniku realizacji projektu spełni ten wymóg, to nie będzie można objąć dofinansowaniem działania z zakresu budowy sieci. Kwalifikować się będzie wówczas tylko modernizacja źródła ciepła. Wyjątkiem może tutaj być sytuacja, w której dofinansowanie działań z zakresu budowy sieci zostanie zakwalifikowane przez Wnioskodawcę jako pomoc de minimis.

Budowa sieci jest działaniem kwalifikowalnym w systemach, które spełniają wymóg efektywnego systemu ciepłowniczego.

Rodzaje kwalifikujących się działań:

- zmiana technologii konwersji energii i wykorzystanie paliw;
- zastosowanie inteligentnych urządzeń do sterowania pogodowego;
- wykorzystanie lokalnych odnawialnych źródeł energii;
- zastąpienie źródeł węglowych źródłami zasilanymi przez paliwa ekologiczne;
- rozwój skojarzonego wytwarzania ciepła, energii elektrycznej i źródeł chłodzenia;
- budowa nowych lub zwiększenie mocy (w wyniku rozbudowy lub przebudowy) istniejących jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w technologii wysokosprawnej

kogeneracji wraz z budową przyłączy do sieci ciepłowniczej i elektroenergetycznej (jeśli budowa przyłącza jest niezbędna dla osiągnięcia celu projektu);

- zastąpienie w układach kogeneracyjnych źródeł węglowych źródłami zasilanymi przez paliwa ekologiczne (zgodnie z definicją poniżej);
- wykorzystanie ciepła odpadowego pochodzącego z procesów produkcyjnych w zasilaniu układów wysokosprawnej kogeneracji;
- rozwój skojarzonego wytwarzania ciepła, energii elektrycznej i źródeł chłodzenia w oparciu o paliwa ekologiczne.

Ponadto do dofinansowania kwalifikują się projekty, w których uwzględnione zostały dodatkowo prace polegające na podłączeniu budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych do sieci ciepłowniczej, mające na celu likwidację indywidualnych i zbiorowych źródeł niskiej emisji.

Realizacja projektów przyczyni się do zmniejszenia zużycia nieodnawialnej energii pierwotnej, zmniejszenia emisji CO₂ i zmniejszenia emisji pyłu do atmosfery oraz do zwiększenia świadomości społecznej dotyczącej efektywności energetycznej.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Efektywny system ciepłowniczy i chłodniczy - zgodnie z Dyrektywą 2012/27/UE oznacza system ciepłowniczy lub chłodniczy, w którym do produkcji ciepła lub chłodu wykorzystuje się w co najmniej 50% energię ze źródeł odnawialnych, lub w co najmniej 50% ciepło odpadowe, lub w co najmniej 75% ciepło pochodzące z kogeneracji, lub w co najmniej 50% wykorzystuje się połączenie takiej energii i ciepła.

Kogeneracja w systemach ciepłowniczych

Najczęściej sieć ciepłownicza zasilana jest z kotłowni węglowej, opartej o kotły wodne opalane miałem węglowym. Jedną z możliwości osiągnięcia statusu efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego i chłodniczego jest wykorzystanie kogeneracji jako źródła zasilającego system ciepłowniczy. Kogeneracja w systemach ciepłowniczych nie musi być wysokosprawna, jednakże nie może być budowana w oparciu o paliwa węglowe. Warunkiem uzyskania wsparcia ze środków MF EOG na przeprowadzenie procesu modernizacji systemów ciepłowniczych jest, aby zastąpienie i/lub odnowienie istniejącej zdolności produkcyjnej energii przez nowe jednostki produkcyjne oparte było na energii odnawialnej i/lub gazie ziemnym i prowadziło do zmniejszenia zużycia stałych paliw kopalnych.

WAŻNE:

W ramach konkursu „Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i eliminacja indywidualnych źródeł ciepła” możliwa jest również realizacja przedsięwzięć obejmujących budowę/modernizację jednostek/układów wysokosprawnej kogeneracji pod warunkiem, że wnioski o dofinansowanie przedsięwzięć o tym samym zakresie rzeczowym nie zostaną złożone przez Wnioskodawcę w ramach konkursu: „Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej”.

W ramach projektów zgłoszonych do konkursu „Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i eliminacja indywidualnych źródeł ciepła” możliwa jest realizacja dodatkowych działań, mających na celu likwidację źródeł niskiej emisji, polegających na likwidacji indywidualnych

lub zbiorowych, nieekologicznych źródeł ciepła poprzez podłączenie budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych do sieci ciepłowniczej. **Działania te mają charakter uzupełniający** i mogą być realizowane pod warunkiem realizacji działań podstawowych polegających na modernizacji/budowie źródeł ciepła w ramach systemów ciepłowniczych. Projekty zgłoszone do konkursu „Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i eliminacja indywidualnych źródeł ciepła”, **których przedmiotem jest wyłącznie likwidacja indywidualnych lub zbiorowych, nieekologicznych źródeł ciepła** wraz z podłączeniem budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych do sieci ciepłowniczej **nie będą uznane za kwalifikowalne**.

2.4.4. Budowa źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka)

Nabór przyczyni się do zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych poprzez budowę systemów produkcji energii z **geotermii głębokiej** w miejscach, w których poprzez wykonanie odwiertów badawczo-poszukiwawczych potwierdzono obecność opłacalnych ekonomicznie źródeł i możliwość ich wykorzystania do celów grzewczych lub energetycznych.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Geotermia głęboka (wysokotemperaturowa) – energia cieplna wydobywana za pomocą otworów wiertniczych do ok. 3-4 km, gdzie temperatura źródła ciepła (wody termalne o temperaturze na wypływie min. 20°C) umożliwia wykorzystanie bezpośrednie w celach energetycznych, balneologicznych i rekreacyjnych, a nośnikiem ciepła jest ciecz wypełniająca puste przestrzenie skalne (woda, para, gaz i ich mieszaniny).

WAŻNE:

Opłacalność eksploatacji złoża geotermalnego zależy od parametrów złoża oraz otoczenia ekonomicznego podmiotu realizującego przedsięwzięcie. Jest potwierdzana analizami finansowymi w Studium Wykonalności.

WAŻNE:

Warunkiem koniecznym do spełnienia, aby wziąć udział w konkursie jest posiadanie przez wnioskodawcę zatwierdzonej dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód termalnych oraz wykonanie odwiertu badawczego.

Rodzaje kwalifikujących się działań:

- konstrukcja otworów zatłaczających na obszarach, na których potencjał geotermalny został potwierdzony poprzez realizację odwiertów próbnych w ramach zrealizowanych projektów badawczych;
- dostosowanie odwiertu badawczego do standardów/parametrów produkcyjnego na potrzeby produkcji energii;
- budowa lub rozbudowa ciepłowni/elektrowni geotermalnych;
- budowa infrastruktury ciepłowniczej (węzłów ciepłych, wymienników ciepła, połączeń sieciowych) służącej włączeniu ciepła geotermalnego do istniejących systemów ciepłowniczych;
- wprowadzanie zmian technologicznych i infrastrukturalnych w istniejących systemach ciepłowniczych (przebudowa), mających na celu włączenie ciepła ze źródeł geotermalnych do ciepła systemowego.

Dodatkowo zakres przedmiotowy projektów może obejmować działania edukacyjno-szkoleniowe, które mogą być realizowane, jako działania uzupełniające dla działań inwestycyjnych.

Realizacja projektów przyczyni się do zwiększenia produkcji energii odnawialnej, zmniejszenia emisji CO₂, oraz do zwiększenia wiedzy na temat energii geotermalnej w Polsce.

Ryzyko w projektach geotermalnych

Każda inwestycja geotermalna obarczona jest ryzykiem. W celu ułatwienia prac nad przygotowaniem wniosku, który powinien uwzględniać kluczowe dla realizacji projektu czynniki ryzyka, zachęcamy do zapoznania się z narzędziem dostępnym na [stronie internetowej projektu GEORISK](https://www.georisk-project.eu/georisk-tool/)². Pokazuje ono listę potencjalnych ryzyk, na jakie narażeni są inwestorzy przy realizowaniu projektów dot. głębokiej geotermii. Dla każdego ryzyka przewidziano odpowiednie środki łagodzenia go. Narzędzie stanowi dobry punkt wyjścia do opracowania ram zarządzania ryzykiem dostosowanych do potrzeb konkretnego projektu.

2.4.5. Zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW)

Nabór przyczyni się do zwiększenia efektywności produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz **do zmniejszenia potencjalnego niekorzystnego wpływu na środowisko istniejących małych elektrowni wodnych (do 2 MW)** poprzez ich modernizację.

Realizacja projektów powinna prowadzić do redukcji emisji CO₂ przy jednoczesnym zachowaniu jak najwyższej efektywności kosztowej projektu.

Inwestycjom powinny towarzyszyć działania edukacyjne w kierunku odpowiedniego szkolenia ekspertów w dziedzinie energetyki wodnej.

² Link do platformy: <https://www.georisk-project.eu/georisk-tool/>

WAŻNE:

Wnioskodawca musi posiadać udokumentowaną możliwość przyłączenia do sieci elektroenergetycznej. Weryfikacja dysponowania aktualną umową przyłączenia do sieci odbędzie się na etapie oceny spełnienia kryteriów merytorycznych II stopnia.

Do dofinansowania kwalifikują się m.in. poniższe działania:

- modernizacja urządzeń i instalacji do produkcji energii;
- poprawa bezpieczeństwa produkcji energii;
- adaptacja małych elektrowni wodnych do obowiązujących standardów ochrony środowiska, innych zobowiązań prawnych oraz zadań wynikających z planów zagospodarowania koryt rzek, w tym oczyszczanie odcinków rzek, aktualizacja wielkości nieszkodliwych przepływów, prowadzenie działań ochronnych zmniejszających wpływ elektrowni wodnych na ekosystemy wodne;
- przebudowa instalacji w celu umożliwienia sprzedaży wytwarzanej energii do końcowego odbiorcy (bezpośrednio lub ewentualnie w spółdzielniach energetycznych);
- edukacja i przeprowadzanie szkoleń.

Moc instalacji **przed** przeprowadzeniem modernizacji nie może przekraczać **2 MW**. Po zakończeniu modernizacji, moc instalacji może być wyższa.

2.5. Działania edukacyjne w inwestycyjnych projektach energetycznych

W zakresie projektów składanych w ramach naborów powinny być uwzględnione kampanie podnoszące świadomość w zakresie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii bądź szkolenia dla ekspertów z danej dziedziny³

Rezultat: *Poprawa efektywności energetycznej w budynkach, przemyśle i w gminach*

WAŻNE:

W zakresie projektów składanych w ramach naborów w rezultacie *Poprawa efektywności energetycznej w budynkach, przemyśle i w gminach* powinny być uwzględnione działania podnoszące świadomość w zakresie efektywności energetycznej. **Działania zakładające przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat wpływu realizacji projektu na środowisko lub/i podnoszącej świadomość w zakresie efektywności energetycznej zawierają się w katalogu działań kwalifikujących się do dofinansowania, a ich realizacja sprawi, że projekt ma szansę uzyskać dodatkowe punkty.**

³ Obowiązkowy zakres projektów odpowiedni dla konkretnych naborów został wskazany w ogłoszeniach o naborach oraz w kryteriach właściwych dla poszczególnych naborów.

Rezultat: *Wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych.*

WAŻNE:

W zakresie projektów składanych w ramach naborów w rezultacie *Wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych* **działania podnoszące świadomość w zakresie wykorzystania OZE zawierają się w katalogu działań kwalifikujących się do dofinansowania**, a ich uwzględnienie przyczyni się do osiągnięcia celów Programu.

Jako kampanię podnoszącą świadomość społeczną w zakresie efektywności energetycznej lub/i zastosowania odnawialnych źródeł energii należy rozumieć zestaw różnorodnych działań z zastosowaniem mediów, zaplanowanych w trakcie realizacji projektu, których celem jest wzrost wiedzy, zmiany myślenia, zachowania wobec zidentyfikowanego lokalnego problemu związanego z efektywnością energetyczną lub wykorzystaniem OZE.

Przykładowe działania edukacyjne, które mogą być realizowane w ramach projektu to:

- kampanie informacyjne nt. efektywności energetycznej w mediach klasycznych i społecznościowych;
- kampanie posterowe i plakatu;
- konferencje, szkolenia, seminaria, warsztaty w tym zajęcia w terenie z udziałem ekspertów polskich i zagranicznych oraz przedstawicieli grup docelowych;
- olimpiady, konkursy, imprezy edukacyjne dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych;
- utworzenie w szkołach kółek zainteresowań o tematyce ekologicznej i badających wpływ wyborów „energetycznych” na środowisko;
- zorganizowanie przedstawienia lub debaty szkolnej na temat efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii;
- pomoce edukacyjne w tym gry edukacyjne, aplikacje mobilne, strona internetowa/portale które mogą być stosowane w szkołach lub funkcjonować jako nagrody w konkursach;
- wydawnictwa - drukowane oraz internetowe, w tym broszury, ulotki, plakaty oraz wydawnictwa książkowe/multimedialne, film, program telewizyjny/radiowy, spot telewizyjny/radiowy/internetowy.

Należy pamiętać, że to jedynie przykładowy katalog. Wybór odpowiednich działań powinien być dostosowany do rodzaju realizowanego projektu oraz do grupy docelowej.

W przypadku konkursu **„Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych”** dodatkowo punktowane są szerokie działania edukacyjne, które nie będą ograniczać się jedynie do kampanii informacyjnej.

3. Wnioskodawcy

Poniżej przedstawiono typy podmiotów, które mogą aplikować o środki w ramach poszczególnych naborów:

- **Poprawa efektywności energetycznej budynków szkolnych**

O dofinansowanie w ramach naboru wniosków mogą ubiegać się podmioty zgodnie z art. 7.2.1 Regulacji⁴ ws. wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021, prowadzące publiczną lub niepubliczną szkołę podstawową lub ponadpodstawową.

- **Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej**

O dofinansowanie w ramach naboru wniosków mogą ubiegać się przedsiębiorstwa za wyjątkiem mikroprzedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców.

- **Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych oraz eliminacja indywidualnych źródeł ciepła**

O dofinansowanie w ramach naboru wniosków mogą ubiegać się przedsiębiorstwa za wyjątkiem mikroprzedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, a także jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki.

- **Budowa źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka)**

O dofinansowanie w ramach naboru wniosków mogą ubiegać się przedsiębiorstwa za wyjątkiem mikroprzedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, a także jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki.

- **Zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW)**

O dofinansowanie w ramach naboru wniosków mogą ubiegać się przedsiębiorstwa za wyjątkiem mikroprzedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, a także Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

4. Finansowanie Programu

4.1. Okres kwalifikowalności kosztów projektów

Data wydania decyzji przez Operatora Programu (Ministerstwo Klimatu) po zasięgnięciu opinii Komitetu ds. Wyboru Projektów stanowi początkową datę kwalifikowania kosztów w projekcie.

Okres kwalifikowalności kosztów w projekcie kończy się z dniem 30 kwietnia 2024 r.

4.2. Dofinansowanie projektu

4.2.1 Dotacja

Dofinansowanie projektów realizowanych w ramach naborów będzie przekazywane Beneficjentom w formie dotacji bezzwrotnej.

Poziom dofinansowania dla projektu zostanie ostatecznie określony w wyniku jego oceny. W procesie oceny wniosku wnioskowane dofinansowanie może ulec modyfikacji, polegającej na procentowym lub kwotowym jego zmniejszeniu w wyniku:

- uznania części kosztów projektu za niekwalifikowalne;
- uwzględnienia zysku wygenerowanego w projekcie;

⁴ Każdy podmiot, prywatny lub publiczny, komercyjny lub niekomercyjny, oraz organizacje pozarządowe, ustanowione w Polsce jako podmiot prawa, jak również organizacje międzyrządowe działające w Polsce.

- uwzględnieniu odpowiednich przepisów regulujących udzielanie pomocy publicznej.

Dotacja dla wsparcia projektów udzielana jest z dwóch źródeł: krajowego w postaci środków pochodzących z dotacji celowej budżetu państwa oraz z budżetu europejskiego w postaci środków pochodzących z MF EOG. Łączna kwota i poziom dofinansowania dotacyjnego są uzależnione od poziomu dopuszczalnej pomocy publicznej dla danego projektu **i nie może przekroczyć wartości wskazanych w ogłoszeniu o naborze** (poniżej wskazano limity dla poszczególnych naborów wniosków).

Poziom dofinansowania różni się w zależności od rodzaju naboru wniosków o dofinansowanie:

- **Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych:**

Do **70%** całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu, z uwzględnieniem zasad pomocy publicznej

- **Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej:**

Do **45%** całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu, z uwzględnieniem zasad pomocy publicznej

- **Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych wraz z likwidacją indywidualnych źródeł ciepła:**

Do **45%** całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu, z uwzględnieniem zasad pomocy publicznej

- **Budowa źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka)**

Do **50%** całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu, z uwzględnieniem zasad pomocy publicznej

- **Zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW)**

Do **50%** całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu, z uwzględnieniem zasad pomocy publicznej

UWAGA:

W przypadku projektów objętych pomocą publiczną poziom dofinansowania projektu może być niższy.

Maksymalny poziom dofinansowania jest wyliczany na podstawie wytycznych obliczania wysokości pomocy publicznej zawartych we wniosku o dofinansowanie.

Wydatki zawarte we wniosku o dofinansowanie muszą być kwalifikowalne zgodnie z ogłoszeniem o naborze, katalogiem kosztów kwalifikowalnych i niezbędne do wdrożenia projektu. Warto pamiętać, że szacując koszty projektu należy brać pod uwagę aktualne ceny rynkowe. Właściwy dobór prac w ramach projektu oraz prawidłowe opracowanie jego budżetu jest niezwykle ważne dla powodzenia przedsięwzięcia. Jest to również kryterium (*Ujęcie w projekcie wydatków kwalifikowalnych do dofinansowania*), którego niespełnienie powoduje odrzucenie wniosku podczas oceny merytorycznej II stopnia.

Dla każdego naboru przewidziano inną minimalną oraz maksymalną kwotę dofinansowania.

Wnioskodawca może samodzielnie wyliczyć dopuszczalną kwotę wnioskowanego dofinansowania biorąc pod uwagę kwalifikowalność kosztów zgodnie z limitami oraz intensywnościami dofinansowania wskazanymi poniżej, maksymalny dla naboru poziom dofinansowania oraz warunki

dopuszczalności pomocy publicznej. W sytuacji, gdy dofinansowanie stanowić będzie pomoc publiczną, wówczas w celu ustalenia dopuszczalnej kwoty dofinansowania należy zastosować limity programowe wskazane poniżej oraz jednocześnie zasady kwalifikowalności kosztów wynikające z przepisów regulujących udzielanie pomocy publicznej. Dopuszczalną kwotę pomocy będzie można obliczyć, korzystając z kalkulatorów dostępnych w GWD po wybraniu odpowiedniego rodzaju pomocy.

W ramach naboru:

- **Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych**

Minimalna kwota dofinansowania to 500 000 EUR tj. 2 157 950 PLN³,

Maksymalna kwota dofinansowania to 5 000 000 EUR tj. 21 579 500 PLN⁴.

- **Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej**

Minimalna kwota dofinansowania to 1 000 000 EUR tj. 4 315 900 PLN⁵,

Maksymalna kwota dofinansowania to 7 000 000 EUR tj. 30 211 300 PLN⁶.

- **Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych wraz z likwidacją indywidualnych źródeł ciepła**

Minimalna kwota dofinansowania to 1 000 000 EUR tj. 4 315 900 PLN⁷,

Maksymalna kwota dofinansowania to 7 000 000 EUR tj. 30 211 300 PLN⁸.

- **Budowa źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka)**

Minimalna kwota dofinansowania to 1 000 000 EUR tj. 4 331 900 PLN⁹,

Maksymalna kwota dofinansowania to 4 500 000 EUR tj. 19 493 550 PLN¹⁰.

- **Zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW)**

Minimalna kwota dofinansowania to 200 000 EUR tj. 866 380,00 PLN¹¹,

Maksymalna kwota dofinansowania to 1 400 000 EUR tj. 6 064 660,00 PLN¹².

³ Kwota w ogłoszeniu o naborze w euro (EUR) jest przeliczana na złote (PLN), przy zastosowaniu średniego miesięcznego kursu wymiany, publikowanego w Oficjalnym Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej (w serii C), liczonego dla ostatnich 6 miesięcy poprzedzających miesiąc ogłoszenia naboru.

Kurs podany jest w ogłoszeniu o naborze. Kwota w PLN jest orientacyjna. Dotacja zostanie przyznana w EUR, ale środki zostaną wypłacone w PLN, zgodnie z miesięcznym rachunkowym kursem wymiany walut Komisji Europejskiej w euro (EUR / PLN) za miesiąc, w którym nastąpi wypłata środków

⁴ Jak wyżej

⁵ Jak wyżej

⁶ Jak wyżej

⁷ Jak wyżej

⁸ Jak wyżej

⁹ Jak wyżej

¹⁰ Jak wyżej

¹¹ Jak wyżej

¹² Jak wyżej

4.2.2. Instrumenty finansowe – pożyczka na współfinansowanie ze środków NFOŚiGW

Wnioskodawca składając wniosek o dofinansowanie i ubiegając się o dotację jest zobligowany do zapewnienia środków na pokrycie wkładu własnego do wysokości całkowitych kosztów kwalifikowalnych.

Wkład własny stanowi różnicę pomiędzy całkowitymi kosztami kwalifikowalnymi a kwotą dotacji.

W celu zabezpieczenia części lub całości wkładu własnego w obszarze programowym Energia, beneficjent może skorzystać z instrumentów finansowych w postaci środków udostępnionych w ramach programu pożyczkowego NFOŚiGW „Współfinansowanie Projektów realizowanych w ramach MF EOG 2014-2021” stanowiącego instrument wsparcia uzupełniający i komplementarny w stosunku do finansowania w ramach MF EOG 2014-2021.

Instrument Finansowy łączący finansowanie bezzwrotne (dotacja) z pożyczką NFOŚiGW jest skutecznym i efektywnym mechanizmem finansowania inwestycji w zakresie efektywności energetycznej, kogeneracji oraz modernizacji sieci ciepłowniczych. Stwarza optymalny model finansowania projektów łączący dostępne wsparcie inwestycyjne ze wsparciem na etapie operacyjnym.

Program pożyczkowy oferuje wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie obszaru Energia MF EOG 2014-2021, w tym na następujące działania:

- rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej,
- poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych,
- budowa/modernizacja miejskich systemów grzewczych i eliminację indywidualnych źródeł ciepła,
- budowa źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka),
- zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW).

Dla programu pożyczkowego nie mają zastosowania postanowienia Regulacji ws. wdrażania MF EOG 2014-2021, stosuje się zasady NFOŚiGW właściwe dla programu pożyczkowego.

Oferowane finansowanie ma charakter zwrotny w postaci preferencyjnych pożyczek NFOŚiGW (pożyczki od 1 do 50 mln zł z oprocentowaniem na poziomie WIBOR 3M + 50 pb, nie mniej niż 2% w skali roku). Program pożyczkowy oferuje również możliwość finansowania w formie pożyczek na warunkach rynkowych (pożyczka taka nie stanowi wówczas pomocy publicznej).

Katalog kosztów kwalifikowalnych oraz ogólne zasady kwalifikowalności wydatków dotyczące projektów wdrażanych w ramach MF EOG 2014-2021 zostały określone w Rozdziale 8 Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 z wyjątkami opisanymi w ogłoszeniu o naborze wniosków o dofinansowanie ze środków MF EOG 2014-2021. Natomiast w odniesieniu do programu pożyczkowego NFOŚiGW do kosztów kwalifikowalnych zalicza się również:

- a) różnicę pomiędzy kosztem kwalifikowalnym przedsięwzięcia wynikającym z ofert złożonych w przetargu lub innej procedury wyboru wykonawcy a kosztem kwalifikowalnym w umowie o dofinansowanie/wniosku o dofinansowanie,

- b) dodatkowe koszty, nieprzewidziane na etapie ubiegania się o dofinansowanie w ramach MF EOG 2014-2021, niezbędne do realizacji przedsięwzięcia.

Gdy dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, dopuszczalna wartość pomocy obliczana jest zgodnie z przepisami regulującymi udzielanie pomocy. Kwalifikowalność kosztów w tych przepisach może być określona w sposób bardziej restrykcyjny (więcej informacji w tym temacie znajduje się we wniosku o dofinansowanie w GWD).

W przypadku jednoczesnego ubiegania się o dotację i pożyczkę NFOŚiGW na współfinansowanie projektu i mając na uwadze, że obydwie te formy finansowania przedsięwzięcia mogą stanowić pomoc publiczną, należy zapewnić, że łączna wartość pomocy wynikająca z obu środków nie przekracza dopuszczalnej kwoty pomocy.

Informacje dotyczące programu pożyczkowego dostępne są na stronie internetowej NFOŚiGW.

WAŻNE:

Wnioski o pożyczkę mogą być składane w dowolnym momencie realizacji inwestycji, ale muszą wpłynąć po złożeniu wniosku o dofinansowanie ze środków MF EOG.

Jeżeli pożyczka stanowi pomoc publiczną i jednym z warunków jej dopuszczalności jest spełnienie efektu zachęty (wniosek musi być złożony przed rozpoczęciem projektu – szczegółowe zasady przedstawione są we właściwym rozporządzeniu określającym warunki dopuszczalności pomocy), wówczas złożenie wniosku o pożyczkę preferencyjną będzie traktowane jako złożenie wniosku o nową pomoc, chyba, że we wniosku o dotację przewidziano tę pożyczkę (w takiej sytuacji wniosek o dotację będzie traktowany także jako wniosek o pomoc w formie pożyczki w wysokości określonej we wniosku o dotację).

4.3. Wkład własny

Wnioskodawca musi zapewnić w budżecie projektu wkład własny w wysokości nie mniejszej niż różnica między całkowitymi kosztami kwalifikowalnymi projektu a kwotą wnioskowanego dofinansowania.

Wkład własny wnoszony jest co do zasady w postaci pieniężnej, np. środki własne, wkład finansowy partnera projektu, pożyczka zaciągnięta przez Wnioskodawcę (preferencyjna, umarzalna) lub inna dotacja pozyskana na uzupełnienie wkładu własnego Wnioskodawcy.

Wyjątkiem od zasady pieniężnego wkładu własnego są projekty, **w których beneficjentem jest organizacja pozarządowa**. W tym przypadku dopuszczalny jest wkład rzeczowy **w postaci wolontariatu, który** może stanowić do 50% wkładu własnego wymaganego dla projektu w ramach Programu. W przypadku obszaru Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne wyjątek ten może znaleźć zastosowanie **jedynie dla** projektów realizowanych w ramach konkursu: **Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych**.

Wkład rzeczowy w postaci wolontariatu :

- musi być uwzględniony w budżecie projektu,
- może być wniesiony wyłącznie przez Beneficjenta i/lub Partnera/Partnerów, o ile jest on organizacją pozarządową,
- musi być możliwy do zidentyfikowania i zweryfikowania – praca wolontariuszy powinna być rejestrowana za pomocą kart czasu pracy lub w inny sposób pozwalający na rejestrację czasu pracy oraz poparta dowodami wykonania pracy.

Wolontariuszem może być pracownik zatrudniony przez Beneficjenta lub Partnera na umowę o wolontariat.

Wartość wkładu rzeczowego w postaci wolontariatu jest wyliczana przez Wnioskodawcę z uwzględnieniem:

- ilości czasu przepracowanego dobrowolnie i nieodpłatnie na rzecz projektu, wyrażonego w liczbie godzin oraz
- standardowej stawki godzinowej i dziennej za dany rodzaj wykonywanej pracy zgodnie ze stawkami zwyczajowo wypłaconymi za taką pracę.

W związku z dużym zróżnicowaniem rodzajów prac możliwych do wykonywania przez wolontariusza w projekcie, wielkość zaproponowanych przez Wnioskodawcę stawek za poszczególne prace zostanie zweryfikowana przez eksperta na etapie oceny merytorycznej wniosku o dofinansowanie. Zaakceptowana wysokość ww. stawek zostanie zapisana w umowie w sprawie projektu.

4.4. VAT jako koszt Wnioskodawcy

Podatek VAT stanowi koszt projektu, ale nie jest kosztem kwalifikowalnym, jeżeli Wnioskodawca ma możliwość jego odliczenia. Odwrotnie, tzn. w przypadku, gdy Wnioskodawca nie ma możliwości odliczenia podatku VAT, stanowi on koszt przedsięwzięcia i jest kosztem kwalifikowalnym. Powyższe zasady dotyczą również partnera projektu.

W sytuacji, gdy Wnioskodawca nie ma możliwości odliczenia podatku VAT, a partner ma taką możliwość, wówczas podatek VAT będzie kwalifikowalny w projekcie dla wnioskodawcy, a niekwalifikowalny dla partnera. Wypełniając wniosek o dofinansowanie Wnioskodawca zaznacza, czy podatek VAT jest faktycznie i ostatecznie przez niego ponoszony. Wskazując odpowiedź TAK, Wnioskodawca oświadcza, że NIE MA prawnej możliwości odliczenia podatku naliczonego od podatku należnego w jakiegokolwiek części, zgodnie z przepisami ustawy o podatku od towarów i usług. Wskazując odpowiedź NIE, Wnioskodawca oświadcza, że MA prawną możliwość odliczenia podatku naliczonego od podatku należnego w jakiegokolwiek części, zgodnie z przepisami ustawy o podatku od towarów i usług.

O braku kwalifikowalności VAT w projekcie przesądza sama możliwość odliczenia go przez wnioskodawcę lub/i partnera, niezależnie od tego, czy faktycznie do odliczenia dojdzie.

Wnioskodawca oświadcza, że podatek od wartości dodanej (VAT) stanowi koszt inwestycji/zadania i nie może zostać odliczony od podatku należnego w rozliczeniu składanym do Urzędu Skarbowego.

Podatek VAT powinien być ujęty w koszcie całkowitym projektu jako osobna pozycja. Należy pamiętać o rozróżnieniu pomiędzy całkowitym kosztem a kosztem kwalifikowalnym projektu. W sytuacji, kiedy Beneficjent nie ma możliwości odzyskania podatku VAT, powinien on być uwzględniony w kosztach kwalifikowalnych projektu. Jeżeli Wnioskodawca ma możliwość żądania zwrotu lub odliczenia podatku VAT - nie jest kosztem kwalifikowalnym, powinien zostać wskazany jako koszt niekwalifikowalny projektu.

Powyższe zasady analogicznie odnoszą się do partnera projektu. W przypadku, gdy partner projektu nie ma możliwości odliczenia podatku VAT, powinien potwierdzić ten fakt, składając odpowiednie oświadczenie. Oświadczenie partnera dotyczące VAT wnioskodawca załącza do wniosku o dofinansowanie.

5. Budżet projektu

5.1. Koszty bezpośrednie

Bezpośrednie wydatki kwalifikowalne w projekcie zgodnie z art. 8.3. ust. 1 Regulacji, to wydatki, które zostały wskazane przez beneficjenta i/lub partnera projektu, zgodnie z ich zasadami rachunkowości jako konkretne wydatki bezpośrednio związane z wdrażaniem projektu, które można bezpośrednio zaksięgować dla tego projektu.

W szczególności kwalifikowalne są poniższe wydatki bezpośrednie, jeżeli spełniają kryteria podane w art. 8.2 Regulacji (zasady te zostały przedstawione również w dalszej części niniejszego podręcznika):

1. Koszty personelu przydzielonego do projektu – rzeczywiste wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne i inne koszty ustawowe wchodzące w skład wynagrodzeń (pod warunkiem, że jest to zgodne ze standardowymi zasadami wynagradzania obowiązującymi Wnioskodawcę i partnera projektu). Odpowiednie koszty wynagrodzeń pracowników administracji krajowej są kwalifikowalne pod warunkiem, że mają związek z kosztami działań, których dana jednostka administracji publicznej nie wykonywałaby, jeśli dany projekt nie byłby realizowany.
2. Koszty podróży i diet personelu zaangażowanego we wdrażanie projektu, pod warunkiem, że są zgodne ze zwyczajowymi praktykami Wnioskodawcy i partnera projektu w zakresie kosztów podróży i nie przekraczają krajowych stawek.
3. Koszty nowego sprzętu, pod warunkiem, że jest on amortyzowany zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości obowiązującymi Wnioskodawcę i zasadami ogólnie przyjętymi dla przedmiotów tego samego rodzaju.

Zasady szczegółowo omówione w rozdziale 5.4.3 niniejszego podręcznika.

Za koszt kwalifikowalny można uznać wyłącznie część amortyzacji odpowiadającą okresowi trwania projektu oraz stopniowi faktycznego wykorzystania sprzętu do celów projektu. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy Operator stwierdzi, że sprzęt stanowi integralny i niezbędny element umożliwiający osiągnięcie celów projektu – wtedy kwalifikowalna może być całkowita cena zakupu tego sprzętu.

4. Zakup gruntów i nieruchomości zgodnie z warunkami określonymi w art. 8.6 Regulacji.

Zasady szczegółowo omówione w rozdziale 5.4.4 niniejszego podręcznika.

5. Koszty materiałów eksploatacyjnych i dostaw, pod warunkiem, że są możliwe do zidentyfikowania i są przypisane do projektu.
6. Koszty wynikające z innych umów zawartych przez Wnioskodawcę na potrzeby realizacji projektu, pod warunkiem zapewnienia zgodności z obowiązującymi przepisami dotyczącymi zamówień publicznych oraz z Regulacjami.
7. Koszty wynikające bezpośrednio z wymogów nałożonych przez umowę w sprawie projektu – np. rozpowszechnianie informacji, ewaluacja wybranych działań, audyty (w rozumieniu: niezależne oceny projektu), tłumaczenia, powielanie (kopiowanie), w tym koszty innych usług finansowych (zwłaszcza koszty gwarancji finansowych).

5.2. Koszty pośrednie

Koszty pośrednie to wszystkie kwalifikowalne koszty, które nie mogą być precyzyjnie wskazane przez Wnioskodawcę i/lub partnera projektu, jako bezpośrednio związane z projektem, ale które można wskazać i uzasadnić w ramach systemu rachunkowości, jako poniesione bezpośrednio w związku z bezpośrednimi kosztami kwalifikowalnymi projektu.

Pośrednie koszty projektu reprezentują proporcjonalną część kosztów ogólnych beneficjenta lub partnera projektu.

Koszty pośrednie projektu mogą być wyliczane przez Wnioskodawców oraz partnerów projektu metodą ryczałtu w wysokości do 25% całkowitych bezpośrednich kosztów kwalifikowalnych z wyłączeniem bezpośrednich kosztów kwalifikowalnych przeznaczonych na podwykonawstwo i kosztów zasobów udostępnionych przez strony trzecie, których nie wykorzystuje się na terenie beneficjenta lub partnera projektu, zgodnie z art. 8.5 Regulacji ust. 1 lit. b).

WAŻNE:

Kalkulacja kosztów pośrednich musi zostać wykonana zgodnie ze *Szczegółowymi wytycznymi odnośnie kosztów pośrednich i bezpośrednich wraz z przykładami wyliczeń kosztów pośrednich* znajdującymi się w dokumencie **Metodyka kalkulacji kosztów pośrednich**, który stanowi załącznik do ogłoszenia o naborze.

Metodologia kosztów pośrednich oraz przyjęte w niej podstawy do wyliczeń i stawka ryczałtu nie mogą ulec zmianie na etapie realizacji projektu.

Kalkulację kosztów pośrednich wykonaną przez Wnioskodawcę należy załączyć do wniosku o dofinansowanie w formie załącznika (jeśli dotyczy).

W przypadku, gdy dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, inną niż pomoc de minimis, koszty pośrednie nie będą zaliczane do kosztów stanowiących podstawę do ustalenia dopuszczalnej kwoty pomocy.

5.3. Koszty zarządzania

Koszty zarządzania projektem to koszty bezpośrednio związane z planowaniem działań w projekcie i nadzorowaniem prawidłowej i terminowej ich realizacji, a także planowaniem i zarządzaniem budżetem projektu.

Dla określenia kwalifikowalności kosztów zarządzania na poziomie projektu poprzez analogię stosowane będą Wytyczne Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w sprawie kosztów zarządzania dla Operatorów Programów w ramach MF EOG 2014-2021 i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021.

Odpowiednie koszty wynagrodzeń pracowników są kwalifikowalne wyłącznie w zakresie, w którym odnoszą się do kosztów działań, które nie byłyby przeprowadzone, gdyby nie podjęto się wdrażania danego projektu.

Wytyczne regulują rozdział kosztów pośrednich i bezpośrednich zatrudnionych w projekcie pracowników. Charakter zadań powierzonych do wykonania osobom zatrudnionym w projekcie oraz czas poświęcony na ich wykonanie mają istotny wpływ na to, czy koszt wynagrodzenia danego pracownika będzie kosztem bezpośrednim czy pośrednim.

Koszt pośredni to: wynagrodzenia personelu obsługowego projektu (obsługa kadrowa, księgowa, administracyjna). Do kosztów pośrednich stosuje się zasady z pkt 5.2.

Koszt bezpośredni to: wynagrodzenie koordynatora/kierownika projektu lub innej osoby mającej za zadanie koordynowanie lub zarządzanie projektem lub innego personelu bezpośrednio zaangażowanego w zarządzanie projektem i jego rozliczanie, o ile jego zatrudnienie jest niezbędne dla realizacji projektu. Linią demarkacyjną oddzielającą koszty bezpośrednie od pośrednich wyznacza sam Wnioskodawca/beneficjent poprzez poprawne i rzetelne przygotowanie kalkulacji kosztów pośrednich będącej obowiązkowym załącznikiem do wniosku o dofinansowanie. W tym załączniku Wnioskodawca/beneficjent dokładnie definiuje, co stanowi koszt pośredni, a co bezpośredni w jego projekcie.

WAŻNE:

Jeśli w budżecie projektu planowane są koszty zarządzania konieczne jest umieszczenie ich w odrębnym Zadaniu pod nazwą „Zarządzanie projektem”. Koszty zarządzania nie mogą przekroczyć **10%** kosztów kwalifikowalnych projektu.

5.4. Koszty kwalifikowalne

Koszty są kwalifikowalne na zasadach ogólnych, zgodnie z Rozdziałem 8 Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021.

5.4.1. Ogólne zasady kwalifikowalności wydatków

Za wydatki kwalifikowalne w ramach projektów uznane będą koszty faktycznie poniesione w ramach projektu, spełniające wszystkie poniższe kryteria:

- zostały poniesione (zapłacone) między pierwszym a ostatnim dniem kwalifikowalności, zgodnie z ramami czasowymi określonymi w umowie w sprawie projektu;
- mają związek z przedmiotem umowy w sprawie projektu i są wskazane w szczegółowym budżecie projektu;
- są proporcjonalne i niezbędne do wdrożenia projektu;
- muszą być wykorzystane wyłącznie na realizację celów projektu i jego oczekiwanego rezultatu/oczekiwanych rezultatów w sposób zgodny z zasadami gospodarności, skuteczności i efektywności;
- są możliwe do zidentyfikowania i zweryfikowania, w szczególności poprzez wprowadzenie do ewidencji księgowej beneficjenta lub/i partnera projektu, oraz ustalone zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości kraju, w którym siedzibę ma beneficjent i/lub partner projektu a także zgodne z ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości;
- są zgodne z wymogami obowiązującego prawodawstwa podatkowego i socjalnego.

5.4.2. Udokumentowanie poniesienia wydatku i ewidencja rachunkowa

Wydatki uznaje się za poniesione, gdy koszt został zafakturowany, zapłacony, a przedmiot dostarczony (w przypadku towarów) lub wykonany (w przypadku usług i robót). Na zasadzie wyjątku, koszty, w odniesieniu do których faktury zostały wystawione w ostatnim miesiącu kwalifikowalności wydatków, są również uważane za poniesione w okresie kwalifikowalności, o ile zostały zapłacone w terminie 30 dni od ostatniego dnia kwalifikowalności wydatków. Koszty ogólne i amortyzacja sprzętu uznane są za poniesione w chwili ich zaksięgowania przez beneficjenta i/lub partnera projektu.

Wewnętrzne procedury beneficjenta w zakresie rachunkowości i audytu powinny umożliwiać bezpośrednie powiązanie wydatków i przychodów zadeklarowanych w odniesieniu do projektu z odpowiednimi sprawozdaniami rachunkowymi i dokumentami uzupełniającymi.

5.4.3. Zakup sprzętu

W przypadku zakupu nowego sprzętu¹³ za koszty kwalifikowalne można uznać wyłącznie część amortyzacji odpowiadającą czasowi trwania projektu oraz stopniowi faktycznego wykorzystania na potrzeby projektu zgodnie z art. 8.2 ust. 4 Regulacji.

Jak opisano w punkcie 5.1 niniejszego Podręcznika, całkowita cena zakupu sprzętu może być kwalifikowana (w drodze wyjątku od reguły zawartej w art. 8.2 ust. 4) tylko w sytuacji, gdy Operator Programu stwierdzi, że sprzęt stanowi integralny i niezbędny element umożliwiający osiągnięcie celów projektu.

W przypadku, gdy kwalifikowalna jest całkowita cena zakupu sprzętu, Wnioskodawca:

- musi być właścicielem sprzętu przez okres co najmniej 5 lat po zakończeniu projektu i będzie korzystał z tego sprzętu w celu realizacji celów projektu przez ten sam okres;
- musi odpowiednio ubezpieczyć sprzęt na wypadek straty, takiej jak pożar, kradzież czy inne wypadki zwykle podlegające ubezpieczeniu, zarówno w czasie realizacji projektu, jak i co najmniej 5 lat po jego zakończeniu;
- przez co najmniej 5 lat od zakończenia projektu przeznaczy odpowiednie środki na utrzymanie sprzętu.

W umowie w sprawie projektu należy wskazać konkretne sposoby wywiązania się z tych zobowiązań. Operator Programu może zwolnić Beneficjenta z wywiązania się z tych zobowiązań w odniesieniu do jakiegokolwiek wyrażnie wskazanego sprzętu w przypadku, gdy Operator Programu – uwzględniając wszystkie istotne okoliczności – uzna, że ciągłe korzystanie z tego sprzętu na potrzeby realizacji celów ogólnych projektu nie miałoby żadnego ekonomicznego uzasadnienia.

5.4.4. Zakup nieruchomości i gruntu jako element projektów MF EOG

Zgodnie z zapisami art. 8.6 Regulacji ws. wdrażania Mechanizmu MF EOG 2014-2021.1. Koszty zakupu nieruchomości i gruntów niezabudowanych mogą być kwalifikowalne, jeżeli spełnione zostały następujące warunki:

- a) istnieje bezpośredni związek między nabyciem nieruchomości a celami projektu;
- b) zakup nieruchomości i/lub gruntu nie może stanowić więcej niż 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu;
- c) przed zakupem należy uzyskać świadectwo od niezależnego, wykwalifikowanego rzeczoznawcy lub właściwego organu urzędowego potwierdzające, że cena zakupu nie przekracza wartości rynkowej oraz że nieruchomość jest wolna od wszelkich zobowiązań w postaci kredytów hipotecznych i innych zobowiązań, w szczególności w odniesieniu do szkód związanych z zanieczyszczeniem;
- d) w przypadku zakupu nieruchomości świadectwo musi potwierdzać, że dana budowa jest zgodna z przepisami krajowymi, lub określać, co nie jest zgodne z przepisami krajowymi, ale w ramach projektu ma zostać skorygowane przez beneficjenta;

¹³ Zakup sprzętu używanego nie jest kwalifikowalny.

- e) nieruchomość i/lub grunt powinny zostać wykorzystane do celów projektu i przez okres wskazany w decyzji o przyznaniu dofinansowania dla projektu. Przed zakończeniem projektu prawo własności musi być przekazane beneficjentowi lub osobom w sposób wyraźny określonym przez beneficjenta we wniosku aplikacyjnym jako odbiorcy nieruchomości i/lub gruntu. Nieruchomości i/lub gruntów nie można sprzedać, wynająć lub wykorzystać jako zastawu hipotecznego przez pięć lat od zakończenia projektu, lub dłużej, jeśli tak określono w umowie w sprawie projektu. KMF może zrezygnować z tego ograniczenia, jeśli mogłoby to doprowadzić do nieuzasadnionych obciążeń dla beneficjenta;
- f) nieruchomości i/lub grunt mogą być wykorzystywane tylko zgodnie z celami projektu. W szczególności budynki mogą być użyte do celów administracji publicznej tylko wtedy, gdy takie użytkowanie jest zgodne z celem projektu; oraz
- g) przed zakupem Operator Programu wyrazi wprost zgodę na nabycie nieruchomości i/lub gruntu albo w umowie w sprawie projektu albo na drodze późniejszej decyzji.

2. Nieruchomość oznacza budynki zbudowane lub w trakcie budowy oraz odpowiednie prawa do gruntu, na których są one zbudowane.

3. Ograniczenia określone w ust. 1 d) stosuje się również do budynków budowanych, rekonstruowanych lub remontowanych ze środków Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021.

4. Ograniczenie hipoteczne, o którym mowa w ust. 1 d), nie ma zastosowania do hipoteki ustanowionej na rzecz Operatora Programu lub Krajowego Punktu Kontaktowego, jeśli jej celem jest wyłącznie zapewnienie zgodności z wymienionym ustępem.

5. Kwalifikowalne mogą być wydatki na przygotowanie miejsca i budowę, które są niezbędne dla wdrażania projektu.

6. Koszty nabycia nieruchomości i/lub gruntu będącego już bezpośrednio lub pośrednio własnością beneficjenta lub nabycie nieruchomości i/lub gruntów będących bezpośrednio lub pośrednio własnością partnera projektu lub administracji publicznej nie są kwalifikowalne. W żadnym przypadku nieruchomości i/lub grunty nie mogą być zakupione w celach spekulacyjnych. Nieruchomości i/lub grunty nie mogą być przedmiotem dofinansowania krajowego lub ze strony zewnętrznego darczyńcy w ciągu ostatnich 10 lat, gdyż mogłoby to potencjalnie przyczynić się do podwójnego finansowania.

5.4.5. Bezpośrednie wydatki kwalifikowalne w projekcie

Bezpośrednie wydatki kwalifikowalne w projekcie to wydatki bezpośrednio związane z realizacją projektu, uzasadnione, wynikające z zatwierdzonej dokumentacji technicznej, które przyczynią się do osiągnięcia celu projektu np. wydatki na roboty oraz usługi budowlane, a także nadzór nad inwestycją, wydatki na zakup i montaż urządzeń i instalacji, wydatki na działania informacyjno-promocyjne, wydatki na działania edukacyjne, podnoszące świadomość ekologiczną społeczeństwa. W przypadku, gdy dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, inną niż pomoc de minimis, koszty działań informacyjno-promocyjnych nie będą zaliczane do kosztów stanowiących podstawę do ustalenia dopuszczalnej kwoty pomocy.

Do wydatków bezpośrednich zaliczamy wydatki, które zostały wskazane przez beneficjenta i/lub partnera projektu, zgodnie z ich zasadami rachunkowości oraz zwyczajowymi przepisami wewnętrznymi jako konkretne wydatki bezpośrednio związane z wdrażaniem projektu, które można zatem bezpośrednio zaksięgować dla tego projektu.

W przypadku wystąpienia w projekcie nieprzewidzianych, dodatkowych, uzupełniających robót towarzyszących, koniecznych do osiągnięcia celu ogólnego projektu, prowadzących do bezpośredniej oszczędności energii oraz robót odtworzeniowych (przywrócenie do stanu sprzed modernizacji) za kwalifikowalny koszt¹⁴ (jeżeli wydatki zostały poniesione zgodnie z prawem zamówień publicznych oraz wytycznymi MliR) można uznać m. in.:

1. roboty odtworzeniowe – np.:

- a. wymiana instalacji odgromowej – kwalifikowalne mogą być jedynie koszty „przełożenia” instalacji, tj. demontażu i ponownego montażu; koszty wykonania nowej instalacji odgromowej nie powinny stanowić kosztu projektu;
- b. wymiana niektórych „obróbek blacharskich” może stanowić koszty kwalifikowalne projektu – np. wymiana: parapetów zewnętrznych, rynien uniemożliwiających zniszczenie docieplenia i elewacji;

2. remont/naprawa dachu, wymiana więźby dachowej – prace mające charakter remontu, a nie ulepszenia termomodernizacyjnego, w związku z czym nie są kosztem kwalifikowalnym.

Przykład:

Jeżeli dach nie podlega dociepleniu, a docieplany jest strop nad ostatnią kondygnacją (strych jest nieogrzewany), to przy odpowiednim uzasadnieniu koszty remontu dachu mogą być ujęte w koszcie projektu jako koszty niekwalifikowalne. Sytuacja taka ma np. miejsce, gdy stan techniczny dachu jest zły, wykonana izolacja może w związku z tym zamoknąć, ulec zniszczeniu itd., co wiąże się z nie dotrzymaniem trwałości projektu.

W przypadku gdy – z powodu konstrukcji – jedyną możliwą metodą ocieplenia stropodachu (niewentylowanego tzw. pełnego) jest metoda „z zewnątrz”, koszty wymiany i ocieplenia stropodachu (np. ze styropapy) mogą być kwalifikowalne.

3. okładziny schodów i podestów, nowowykonywane zadaszenia nad drzwiami, zjazdy do garażu i obudowy wyspu węgla, chodniki i nawierzchnia wokół budynku – nie powinny stanowić kosztu projektu (ani kwalifikowalnego, ani niekwalifikowalnego) i nie powinny być wykazywane we wniosku,

Wyjątek:

Wyjątek stanowi podjazd dla osób niepełnosprawnych. Wydatki związane z jego wykonaniem kwalifikują się na podstawie kryterium merytorycznego I stopnia, dotyczącego równości szans;

4. remont/przebudowa instalacji elektrycznej – wydatki nie powinny stanowić kosztu projektu (ani kwalifikowalnego, ani niekwalifikowalnego);

5. naprawa izolacji przeciwwilgociowej może stanowić koszt kwalifikowalny projektu.

5.5. Koszty niekwalifikowalne

Poniższe wydatki nie są uznawane za kwalifikowalne:

- a) odsetki od zadłużenia, obsługa zadłużenia i opłaty za opóźnienie płatności;

¹⁴ W ramach budżetu projektu, w trakcie trwania projektu nie ma możliwości „dodawania” dodatkowych kosztów kwalifikowalnych ponad limit wyznaczony w umowie ws. projektu. Co do zasady (uwzględniając art. 7.4 Regulacji), na etapie wdrażania projektu nie ma możliwości zwiększenia wysokości kosztów kwalifikowalnych ani przyznanego dofinansowania.

- b) opłaty za transakcje finansowe i inne koszty czysto finansowe, z wyjątkiem kosztów związanych z rachunkami wymaganymi przez KMF, Krajowy Punkt Kontaktowy lub obowiązujące prawo oraz kosztów usług finansowych nałożonych przez umowę w sprawie projektu;
- c) rezerwy na straty lub potencjalne przyszłe zobowiązania;
- d) straty spowodowane różnicami kursowymi;
- e) VAT możliwy do odzyskania – szczegółowe informacje na ten temat zawarto w punkcie 4.5 Podręcznika;
- f) koszty sfinansowane z innych źródeł;
- g) grzywny, kary i koszty postępowania sądowego, z wyjątkiem postępowań, które stanowią element integralny i konieczny dla osiągnięcia rezultatów projektu;
- h) wydatki niepotrzebne lub nierozważne;
- i) zakup używanego sprzętu;
- j) wkład rzeczowy, w tym w postaci pracy w formie wolontariatu¹⁵;
- k) różnice kursowe.

Ponadto kosztami niekwalifikowalnymi w ramach projektu są wszelkie koszty związane z realizacją projektu, lecz poniesione przez Wnioskodawcę przed wydaniem decyzji o dofinansowaniu, w tym m.in. koszty związane z przygotowaniem inwestycji i dokumentacji wniosku o dofinansowanie, tj. koszty opracowania: audytu energetycznego, studium wykonalności, dokumentacji technicznej (w tym projektu budowlanego).

Kosztem niekwalifikowalnym są także wszelkie prace związane z zagospodarowaniem odpadów powstałych w wyniku realizacji projektu. Beneficjenci zostaną zobowiązani w umowie ws. projektu do zagospodarowania wszystkich materiałów, w tym odpadów powstałych w wyniku realizacji robót budowlanych w ramach projektu. Obowiązkiem beneficjentów będzie zapewnienie, że zostaną one zagospodarowane w sposób przyjazny środowisku (ponownie użyte, przetworzone, unieszkodliwione lub magazynowane) zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym prawa ochrony środowiska.

6. Wskaźniki Programu

Projekty wybrane w ramach obszaru programowego nr 12 „Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne” przyczynią się do osiągnięcia Rezultatu nr 3 Programu: „Poprawa efektywności energetycznej w budynkach, przemyśle i gminach” oraz rezultatu nr 4 Programu: „Zwiększona produkcja energii ze źródeł odnawialnych”, jak również Wyników Programu:

- 3.1 „Poprawa efektywności energetycznej budynków szkolnych”,
- 3.2 „Poprawa efektywności energetycznej i wytwarzanie energii w przemyśle”,
- 3.3 „Wsparcie miejskiej infrastruktury ciepłowniczej”,
- 4.1 „Stworzenie potencjału energii wodnej”
- 4.2 „Stworzenie potencjału energii geotermalnej”

¹⁵ W przypadku projektów, w których organizacje pozarządowe są beneficjentami, wolontariat może stanowić do 50% wartości **wkładu własnego** – należy odróżnić wkład własny od kosztów kwalifikowalnych, wolontariat nie stanowi kosztu kwalifikowalnego.

Wskaźniki i wartości docelowe właściwe dla Rezultatu nr 3 na poziomie Programu Operacyjnego wymieniono w poniższej tabeli:

Obszar Programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwanie rezultaty Programu	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa ¹⁶
12	Rezultat 3	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach, przemyśle i gminach	Ograniczenie lub uniknięcie emisji CO ₂ [tony/rok]	t/rok	0	593 200 ¹⁷
			Produkcja energii ze źródeł odnawialnych [MWh/rok]	MWh/rok	0	25 144
			Oszczędność energii pierwotnej [MWh/rok]	MWh/rok	0	676 908
			Liczba osób korzystających ze zwiększonej efektywności energetycznej	Liczba	0	12 160
	Wynik 3.1	Poprawa efektywności energetycznej budynków szkolnych	Liczba budynków szkolnych, dla których wdrożono działania w zakresie efektywności energetycznej	Liczba	0	14
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszących świadomość	Liczba	0	14
			Liczba osób objętych kampaniami podnoszącymi świadomość	Liczba	0	20 000
			Liczba przeszkolonych specjalistów (w zakresie działań dotyczących efektywności energetycznej)	Liczba	0	30
	Wynik 3.2	Poprawa efektywności energetycznej i wytwarzanie energii w przemyśle	Liczba procesów przemysłowych, w których wdrożono środki w zakresie efektywności energetycznej (kogeneracja)	Liczba	0	22
			Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych	Liczba	0	22
	Wynik 3.3	Wsparcie miejskiej infrastruktury ciepłowniczej	Liczba gmin o zmodernizowanej infrastrukturze ciepłowniczej	Liczba	0	16

¹⁶ Wartość docelowa wskaźników dla całości Programu, składająca się z sumy wskaźników osiągniętych w Projektach

¹⁷ Szacowane oszczędności emisji CO₂ na podstawie współczynników emisji z istniejących źródeł, które mają zostać wymienione/zmodernizowane, wynoszą dla budynków (wynik 3.1) ok. 0,25 t CO₂/MWh, dla kogeneracji (wynik 3.2) ok. 0,75 t CO₂/MWh

			Liczba działań z zakresu efektywności energetycznej wdrożonych dla infrastruktury ciepłowniczej	Liczba	0	16
			Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych	Liczba	0	16

Obszar Programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwanie rezultaty Programu	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa ¹⁸
12	Rezultat 4	Zwiększona produkcja energii ze źródeł odnawialnych	Szacowana roczna redukcja emisji CO ₂ (w tonach/rok)	t/rok	0	27 790
			Szacowana produkcja energii wodnej elektrycznej z elektrowni wodnych (MWh/rok)	MWh/rok	0	4 660
			Szacowana produkcja energii cieplnej z energii geotermalnej (MWh/rok)	MWh/rok	0	12 500
	Wynik 4.1	Zainstalowany potencjał energii wodnej	Zainstalowana moc (nowych lub odnowionych instalacji) do produkcji energii elektrycznej z energii wodnej (w MW)	MW	0	1,2
			Liczba ulepszeń w małych elektrowniach wodnych zmniejszających ich wpływ na środowisko, w szczególności na faunę wodną	Liczba	0	10
			Liczba małych elektrowni wodnych ze zmodernizowaną infrastrukturą lub poprawioną retencją wód	Liczba	0	10
			Liczba ekspertów przeszkolonych w	Liczba	0	30

¹⁸ Wartość docelowa wskaźników dla całości Programu, składająca się z sumy wskaźników osiągniętych w Projektach

		dziedzinie energetyki wodnej			
Wynik 4.2	Zainstalowany potencjał do produkcji energii geotermalnej	Zainstalowana moc do produkcji energii geotermalnej (w MW) (nowych lub zmodernizowanych instalacji)	MW	0	2.5
		Liczba nowych lub odnowionych instalacji do produkcji energii geotermalnej	Liczba	0	2

Lista wskaźników właściwych dla Wyniku projektu znajduje się w formularzu wniosku o dofinansowanie oraz w ogłoszeniach dla konkretnych naborów. Wnioskodawca będzie zobowiązany wybrać z listy wskaźniki odpowiadające zakresowi rzeczowemu składanego projektu i uzupełnić wartość docelową.

Poniżej podano przykłady pomocne przy wypełnianiu wniosku o dofinansowanie

Wskaźnik: liczba osób objętych kampaniami podnoszącymi świadomość

Przykład: Wartość docelowa: 1 200 osób. Opis wyliczenia: konferencja - 1 szt. - 100 osób; warsztaty - 2 szt. - 100 osób (50 osób jednorazowo); artykuł w gazecie - 1 szt. - 1 000 osób (liczba osób, które zapoznały się artykułem jest równa nakładowi).

Wskaźnik: liczba osób korzystających ze zwiększonej efektywności energetycznej

Przykład: Wartość wskaźnika oblicza się na podstawie specyfiki obiektu, należy podać liczbę osób w okresie średniorocznym.

W przypadku wskaźnika *Ograniczenie lub uniknięcie emisji CO₂* wartość docelową we wniosku o dofinansowanie należy podać w tonach CO₂ na rok. Wnioskodawca w naborze dotyczącym *Poprawy efektywności energetycznej w budynkach szkolnych* podaje wartość docelową redukcji CO₂ z załącznika do wniosku o dofinansowanie: podsumowanie audytu energetycznego, zaś Wnioskodawcy w naborach: *Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej* i *Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych wraz z likwidacją indywidualnych źródeł ciepła* podają wartość docelową redukcji CO₂ z obliczeń wykonanych na podstawie metodyki wyliczenia CO₂.

Wartość bazowa każdego wskaźnika projektu musi być za każdym razem równa zero.

Wartość docelową należy określić kumulatywnie uwzględniając wszystkie lata realizacji projektu. Wartość docelowa danego wskaźnika musi przedstawiać tylko wartości, które planowane są do osiągnięcia poprzez realizację przedmiotowego projektu, czyli jaką wartość dodaną ma przynieść realizacja przedsięwzięcia.

7. Projekty partnerskie

Projekty w ramach Programu mogą być składane w partnerstwie.

Zgodnie z art. 7.2.2 Regulacji partnerem może być każdy podmiot publiczny lub prywatny, komercyjny lub niekomercyjny, jak również organizacje pozarządowe, ustanowione jako podmiot prawa w Państwach – Darczyńcach, Państwach – Beneficjentach lub w państwie spoza EOG, które ma wspólną granicę z Polską, lub każda organizacja międzynarodowa, jej organ lub agencje, aktywnie zaangażowane i przyczyniające się do wdrażania Programu¹⁹.

7.1. Projekty partnerskie z podmiotami polskimi

Partnerem projektu może być podmiot prawa aktywnie uczestniczący we wdrażaniu Programu i skutecznie się do niego przyczyniający. Przyświeca mu ten sam cel beneficjentowi cel gospodarczy i społeczny, który ma być zrealizowany poprzez wdrożenie danego projektu zgodnie z zasadami i warunkami Programu.

Celem partnerów na żadnym etapie wdrażania projektu nie może być uzyskanie korzyści finansowej w zamian za realizowane przez siebie zadania. Partnerstwo w ramach projektu nie może zastępować stosunku pomiędzy zamawiającym a wykonawcą i w ten sposób prowadzić do obejścia przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych. Partner winien realizować obowiązki w ramach wdrażania projektu nieodpłatnie tj. bez otrzymania wynagrodzenia. Partnerstwo powinno opierać się na adekwatnym udziale partnerów w realizacji projektu, w miarę możliwości przez cały okres jego wdrażania. Oznacza to, że partner zobowiązuje się do wniesienia zasobów ludzkich, organizacyjnych, technicznych lub finansowych w proporcjach odpowiadających realizowanym zadaniom i podejmowanym działaniom.

Współpraca nie może mieć charakteru incydentalnego, związanego z wykonaniem jednostkowej czynności. W celu uznania stosunku stron jako partnerstwa realizującego wspólnie Projekt niezbędne jest zaangażowanie stron w realizację projektu na każdym jego etapie poprzez czynny udział partnerów w zakresie ich obowiązków, w miarę możliwości przez cały okres wdrażania projektu, w tym również udział w przygotowaniu koncepcji projektu.

Partner może korzystać z dofinansowania projektu ze środków pomocowych na zasadach identycznych do beneficjenta, tj. otrzymuje środki na wykonywane przez siebie zadania ustanowione w budżecie projektu bez korzyści ekonomicznej z określeniem sposobu przekazywania tych środków (w tym podmiot przekazujący) oraz formy przekazywania dofinansowania (tj. refundacja bądź zaliczka).

Kwalifikowalność wydatków poniesionych po stronie partnera projektu podlega takim samym zasadom, jakie miałyby zastosowanie, jeśli wydatki ponosiłby beneficjent projektu z zastrzeżeniem przypadków opisanych w art. 8.12.3 Regulacji.

Na etapie wnioskowania o dofinansowanie dla projektu strony podpisują list intencyjny lub umowę partnerską. W przypadku złożenia listu intencyjnego, Wnioskodawca zobowiązany jest do dostarczenia umowy partnerskiej przed podpisaniem umowy w sprawie projektu.

Umowa partnerska, której wzór został opublikowany wraz z ogłoszeniem, zawiera następujące elementy:

- postanowienia w zakresie ról i obowiązków stron;
- postanowienia dotyczące ustaleń finansowych między stronami, w tym między innymi dotyczące tego, które wydatki partnerów projektu mogą podlegać refundacji z budżetu projektu;

¹⁹ Państwa-Beneficjenci: Polska, Litwa, Łotwa, Estonia, Czechy, Słowacja, Węgry, Rumunia, Bułgaria, Grecja, Malta, Cypr, Chorwacja, Słowenia, Portugalia.

- postanowienia dotyczące sposobu wyliczania kosztów pośrednich i ich maksymalnej kwoty;
- postanowienia dotyczące audytów obejmujących partnerów projektu;
- szczegółowy budżet;
- postanowienia dotyczące rozwiązywania sporów.

WAŻNE:

Nie ma obowiązku składania wniosków o dofinansowanie w partnerstwie. Wnioski złożone w partnerstwie z podmiotem polskim nie otrzymają dodatkowych punktów w trakcie oceny. Wzór umowy partnerskiej dostępny jest na stronie naboru.

7.2. Projekty partnerskie z podmiotami z Państw-Darczyńców

Projekty złożone w partnerstwie z podmiotem z Państw-Darczyńców (Norwegia, Islandia, Liechtenstein) mogą liczyć na dodatkowe punkty w trakcie oceny merytorycznej. Dla uzyskania dodatkowych punktów w ocenie istotne jest udokumentowanie partnerstwa w postaci podpisanego listu intencyjnego lub umowy partnerskiej bądź też przynajmniej w postaci wymiany korespondencji, w której wyrażona została intencja nawiązania partnerstwa dla celów realizacji projektu.

Przed zawarciem umowy w sprawie realizacji projektu złożonego w partnerstwie z podmiotem z Państw-Darczyńców wymagane będzie przedstawienie podpisanej umowy partnerskiej w języku angielskim i jej tłumaczenia na język polski. Nie jest wymagane dokonanie tłumaczenia przez tłumacza przysięgłego.

W celu wsparcia procesu nawiązywania partnerstw z partnerami pochodzącymi z Państw Darczyńców, Operator Programu zachęca do zapoznania się z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej: <https://eeagrants.org/partnership-opportunities> oraz w Podręczniku dot. zawierania partnerstw, który jest załącznikiem do ogłoszenia o naborze wniosków.

WAŻNE:

Nie ma obowiązku składania wniosków o dofinansowanie w partnerstwie, jednakże **wnioski złożone w partnerstwie z podmiotem z Państw-Darczyńców otrzymają dodatkowe punkty w trakcie oceny.** Wzór umowy partnerskiej dostępny jest na stronie naboru.

8. Pomoc publiczna

Zgodnie z art. 8.16 Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) na lata 2014-2021, przy udzielaniu dofinansowania należy przestrzegać zasad dotyczących pomocy publicznej. Jeżeli zatem dofinansowanie udzielane w ramach Programu operacyjnego „Środowisko, Energia, Zmiany klimatu” stanowić będzie pomoc publiczną, wówczas obok zasad Programu operacyjnego konieczne będzie również respektowanie warunków dopuszczalności pomocy publicznej.

Pomoc publiczna jest pojęciem prawa unijnego (prawo konkurencji) i w kontekście przepisów tego porządku prawnego powinno być interpretowane.

Art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE):

„Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub

produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.”

Aby dofinansowanie stanowiło pomoc, spełnione powinny być (łącznie) następujące przesłanki:

- beneficjent wsparcia – przedsiębiorstwo (podmiot prowadzący działalność gospodarczą, tj. oferujący towary/świadczący usługi na rynku)
- dofinansowanie pochodzi ze środków publicznych (spełnione w przypadku Programu operacyjnego „Środowisko, Energia i Zmiany klimatu”)
- dofinansowanie stanowi korzyść dla beneficjenta (spełnione w przypadku Programu operacyjnego „Środowisko, Energia i Zmiany klimatu”)
- dofinansowanie ma charakter selektywny (spełnione w przypadku Programu operacyjnego „Środowisko, Energia i Zmiany klimatu”)
- dofinansowanie może zakłócić lub grozić zakłóceniem konkurencji
- dofinansowanie może mieć wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi EOG

Przy ocenie zatem, czy dofinansowanie w ramach Programu będzie stanowiło pomoc publiczną, należy ustalić, czy korzystający z dofinansowania jest przedsiębiorcą (podmiotem oferującym na rynek towary lub usługi) oraz czy działa na rynku otwartym na konkurencję między państwami z Europejskiego Obszaru Gospodarczego, jak również czy dofinansowanie będzie wspierało tę jego działalność.

Szczegółowe informacje na temat przesłanek definiujących pomoc publiczną znaleźć można na stronie: <http://www.nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/pomoc-publiczna>, w szczególności w **Zawiadomieniu Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE**: [http://eurlex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](http://eurlex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN).

Jeśli projekt obok działań inwestycyjnych, których dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, obejmuje działania edukacyjne, podnoszące świadomość ekologiczną społeczeństwa, dofinansowanie edukacyjnej części projektu nie będzie stanowiło pomocy publicznej. Takie działania edukacyjne należy jednak odróżnić od działań informacyjno-promocyjnych dotyczących beneficjenta lub projektu. Wtedy, jeśli część inwestycyjna projektu objęta jest pomocą publiczną, działania informacyjno-promocyjne stanowią koszt niekwalifikowalny, chyba, że ich dofinansowanie stanowi pomoc de minimis.

Podczas wyliczania maksymalnego pułapu dopuszczalnej pomocy publicznej brane są pod uwagę wyłącznie koszty kwalifikowalne zgodnie z przepisami o pomocy publicznej.

Wysokość dofinansowania dla całego projektu nie może przekroczyć limitów wskazanych w ogłoszeniu o naborze, nawet jeśli zgodnie z przepisami o pomocy publicznej dopuszczalne byłoby udzielanie dofinansowania w wysokości przekraczającej te limity.

W odniesieniu do działań przewidzianych w obszarze: *Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne*, można wyróżnić dwa podstawowe przypadki:

- a) działanie: Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych,
- b) pozostałe działania.

Ad. a)

W tym przypadku zasadniczo wydaje się, że wsparcie termomodernizacji szkół nie będzie stanowić pomocy publicznej. Będą to bowiem projekty w głównej mierze dotyczące wspierania krajowego

systemu kształcenia publicznego, którego nie rozpatruje się w kontekście działalności gospodarczej. Z kolei w przypadku finansowania szkół niepublicznych można przyjąć, że w przeważającej większości szkoły takie, nawet jeśli będą prowadziły działalność gospodarczą, to najprawdopodobniej będzie ona miała wyłącznie lokalne oddziaływanie. Nie można jednak wykluczyć, że wystąpią przypadki projektów, w ramach których z dofinansowania skorzysta podmiot prywatny prowadzący działalność gospodarczą wybiegającą poza lokalny charakter.

W celu ustalenia powyższego, Wnioskodawcy (i ewentualnie ich Partnerzy) ubiegając się o wsparcie są zobowiązani do wypełnienia oświadczenia o pomocy publicznej. Oświadczenie jest częścią wniosku aplikacyjnego i powinno być uzupełnione po zapoznaniu się z instrukcją. Przekazywane wyjaśnienia powinny być jednoznaczne i wyczerpujące. Zaleca się, by przy uzasadnianiu braku pomocy (spełnienia poszczególnych przesłanek definiujących pojęcie pomocy) skorzystać z omówienia tych przesłanek w **ww. Zawiadomieniu Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE**. Szkół dotyczy część 2.5 tego Zawiadomienia.

Ad. b)

Natomiast w przypadku pozostałych działań w ramach omawianego obszaru należy spodziewać się, że dofinansowanie będzie stanowiło pomoc publiczną. Będą to bowiem działania ukierunkowane na produkcję energii (cieplnej/elektrycznej), a oferowanie na rynku produktu, jakim jest energia cieplna/elektryczna, stanowi działalność gospodarczą mającą wpływ na rynek międzynarodowy. Jeżeli natomiast energia cieplna/elektryczna będzie wykorzystywana wyłącznie na potrzeby własne przedsiębiorstwa, wówczas badaniu wpływu na rynek Europejskiego Obszaru Gospodarczego podlegać będzie podstawowa działalność beneficjenta, w której wykorzystana zostanie wyprodukowana energia. Tylko energia wykorzystywana wyłącznie na potrzeby działalności niepodlegającej przepisom o pomocy publicznej może być uznana za niebędącą przedmiotem obrotu rynkowego, a przez to dofinansowanie jej wytwarzania za niepodlegające przepisom o pomocy publicznej.

W przypadku, gdy projekt realizowany jest w partnerstwie, konieczne jest również zweryfikowanie czy dofinansowanie (choćby w części) nie stanowi pomocy publicznej dla Partnera/Partnerów.

Należy także przeanalizować, czy nie występuje w projekcie pomoc pośrednia (tj. czy korzyści z dofinansowania nie uzyskuje ostatecznie inny niż Wnioskodawca/Partner podmiot będący przedsiębiorcą).

W przypadku, gdyby okazało się, że dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, wówczas może być ono udzielone w zakresie dopuszczalnym przez przepisy regulujące udzielanie pomocy publicznej. Przykładowe rodzaje dopuszczalnej pomocy publicznej:

- pomoc horyzontalna na ochronę środowiska, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania horyzontalnej pomocy publicznej na cele z zakresu ochrony środowiska (Dz. U. poz. 2250) (w szczególności pomoc na inwestycje służące wytwarzaniu energii w wysokosprawnej kogeneracji, pomoc na inwestycje w efektywny energetycznie system ciepłowniczy i chłodniczy, pomoc na inwestycje służące zwiększeniu efektywności energetycznej, pomoc na inwestycje służące wytwarzaniu energii z odnawialnych źródeł energii)
- pomoc regionalna, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania regionalnej pomocy publicznej inwestycyjnej na cele z zakresu ochrony środowiska (Dz. U. z 2015 r. poz. 540, z 2018 r. poz. 787)

- pomoc de minimis, zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013 r., str. 1).

To Wnioskodawca powinien wykazać, że pomoc jest zgodna z warunkami dopuszczalności określonymi prawem wypełniając w sposób prawidłowy (zgodnie z instrukcją) wniosek o dofinansowanie łącznie z odpowiednimi załącznikami.

W zakresie pomocy publicznej (jeśli dotyczy) może się okazać niezbędne dołączenie do wniosku o dofinansowanie dodatkowych załączników oraz przekazanie dodatkowych informacji, m.in. w przypadku ubiegania się o:

- pomoc de minimis - informacji na formularzu stanowiącym odpowiedni załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 października 2014 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis (Dz. U. poz. 1543)
- pomoc inną niż de minimis - informacji na formularzu stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc inną niż pomoc de minimis lub pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie (Dz. U. Nr poz. 238).

Konieczność załączenia dodatkowych informacji wskaże Generator Wniosków o Dofinansowanie oraz instrukcja wypełniania wniosku.

9. Zamówienia publiczne

Na każdym poziomie realizacji Projektów należy przestrzegać obowiązującego krajowego i unijnego prawa zamówień publicznych.

Wszelkie wydatki ponoszone w ramach Projektów będą dokonywane w oparciu o zasady: uczciwej konkurencji, przejrzystości i równego traktowania wykonawców zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych.

Beneficjent, który uzyskuje dofinansowanie sięgające 50% lub więcej wydatków kwalifikowanych projektu w ramach Programu, powinien dokonywać zamówień w ramach projektu zgodnie z krajowym prawem zamówień publicznych tak, jak gdyby był on zamawiającym w rozumieniu art. 1 pkt 1 dyrektywy 2014/24/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych i uchylającej Dyrektywę 2004/18/WE, w przypadku gdy wartość umowy jest równa lub przewyższa progi Unii Europejskiej ustalone dla zamówień publicznych. Niniejsza znajduje zastosowanie odpowiednio do partnerów projektu.

Jeśli umowy zawierane w ramach Programu są poniżej krajowych lub unijnych progów określonych dla zamówień publicznych lub poza zakresem stosowania prawa zamówień publicznych, przyznawanie takich zamówień (w tym procedury poprzedzające składanie zamówień) oraz warunki tych zamówień muszą uwzględniając zasadę konkurencyjności zgodnie z Wytycznymi Krajowego Punktu Kontaktowego. Procedury zawierania umów powinny być prowadzone zgodnie z najlepszymi praktykami gospodarności, w tym odpowiedzialnością, muszą umożliwiać pełną i uczciwą konkurencję między potencjalnymi wykonawcami, na przykład w drodze skutecznego porównania cen, oraz zapewnić optymalne wykorzystanie środków z Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014–2021. W tym zakresie stosuje się w szczególności *Wytyczne w zakresie udzielania zamówień w*

ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021 wydane przez Krajowy Punkt Kontaktowy.

Przy udzielaniu zamówień i realizacji umów należy przestrzegać najwyższych standardów etycznych jak również unikać konfliktu interesów. Beneficjent zapewni stosowanie odpowiednich i skutecznych środków w celu zapobiegania nielegalnym działaniom lub praktykom korupcyjnym. Nie można przyjmować żadnych ofert, prezentów, opłat lub korzyści jakiegokolwiek rodzaju, które są lub mogą być bezpośrednio lub pośrednio potraktowane jako nielegalne praktyki lub próby przekupstwa, np. jako zachęta lub nagroda za przyznanie lub wykonanie zamówienia.

WAŻNE:

Wytyczne Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie udzielania zamówień w ramach Mechanizmu Finansowego EOG 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021 znajdują się na stronie naboru.

10. Analiza ryzyk

Ryzykiem możemy określić każde potencjalne wydarzenie, które może wpłynąć na opóźnienie projektu, zwiększenie kosztów lub w inny sposób utrudnić realizację projektu.

Przeprowadzenie analizy ryzyka jest kluczowym procesem przygotowania projektu, mającym na celu przewidzenie punktów projektu, które mogą okazać się problematyczne wraz ze wskazaniem prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz zdefiniowaniem metod ich minimalizowania lub eliminowania.

Poniżej przedstawiono kilka przykładów:

Lp.	Czynnik ryzyka	Konsekwencje dla realizacji projektu	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Plan zarządzania/ przeciwdziałania ryzyku
1.	Opóźnienie rozpoczęcia realizacji projektu i poszczególnych jego działań	minimalne	bardzo nieprawdopodobne	Wnioskodawca przygotowuje harmonogram realizacji projektu w oparciu o realne terminy wykonania zadań i będzie monitorował na bieżąco jego aktualność.

2.	Przekroczenie budżetu projektu	minimalne	prawdopodobne	Analiza finansowa projektu bazuje na najnowszych danych rynkowych przyjmując uśrednioną wartość towarów i usług. Wnioskodawca zabezpieczy się przed przekroczeniem budżetu projektu umowami z dostawcami i wykonawcami zakładając stałe ceny.
3.	Niewykorzystanie dostępnych środków	minimalne	prawdopodobne	Wnioskodawca przygotuje plan poprawy wydatkowania środków tzn. zintensyfikuje działania umożliwiające wykorzystanie środków oraz bieżące monitorowanie realizacji projektu.
4.	Nieuzyskanie pozwoleń zgodnie z przewidywanym harmonogramem	minimalne	prawdopodobne	Wystąpienie o wydłużenie czasu realizacji projektu (maksymalnie do końca kwalifikowalności wydatków, tj. 30 kwietnia 2024)
5.	Niewyłonienie wykonawcy	poważne	prawdopodobne	Powtórzenie procedury wyłonienia wykonawcy

11. Nabór wniosków o dofinansowanie

11.1. Wniosek o dofinansowanie projektu

W celu uzyskania dofinansowania na realizację wybranego projektu należy złożyć wniosek o dofinansowanie w terminie określonym w ogłoszeniu o naborze. Konkurs ma charakter zamknięty z określoną datą rozpoczęcia i zakończenia naboru.

11.1.1. Złożenie wniosku o dofinansowanie projektu

Wniosek o dofinansowanie należy składać **wyłącznie w wersji elektronicznej** przy użyciu Generatora Wniosków o Dofinansowanie (GWD). Złożenie wniosku o dofinansowanie będzie możliwe jedynie w okresie naboru wniosków o dofinansowanie.

Złożenie wniosku w odpowiedzi na ogłoszenie o naborze obejmuje kolejno:

1. wypełnienie formularza elektronicznego wniosku o dofinansowanie w formie on-line w Generatorze Wniosków;
2. wysłanie wniosku o dofinansowanie w Generatorze Wniosku.

Termin na złożenie wniosku jest zachowany jeżeli: przed upływem terminu naboru wniosek o dofinansowanie zostanie wysłany w Generatorze wniosków o Dofinansowanie na skrzynkę podawczą NFOŚiGW znajdującą się na elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (ePUAP), a Wnioskodawca otrzymał elektroniczne poświadczenie złożenia wniosku (e-mail zawierający datę i godzinę wpływu wniosku na skrzynkę podawczą NFOŚiGW znajdującą się na elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (ePUAP).

11.1.2. Generator Wniosków o Dofinansowanie – GWD

Generator Wniosków o Dofinansowanie jest narzędziem umożliwiającym przygotowanie i przekazanie do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wniosków o dofinansowanie Projektów ze środków norweskich w ramach Programu **Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu MF EOG 2014-2021**. Korzystanie z Generatora polega na rejestrowaniu danych poprzez sieć internetową w bazie NFOŚiGW. Każda osoba korzystająca z Generatora musi posiadać w nim konto. Aby możliwe było zautomatyzowanie pracy – system posiada formularze wniosków gotowe do wypełnienia. Wypełnione formularze powinny zostać przesłane do NFOŚiGW w formie elektronicznej. System umożliwia również wykonanie wydruku dokumentów. Każdy rejestr w systemie wyświetla dane w określonym przez użytkownika porządku. Aby ułatwić wyszukiwanie wniosków możliwe jest, poprzez zadanie określonych warunków, filtrowanie wyświetlanych pozycji. Wnioskodawca może również poddać edycji swój wniosek.

Funkcjonalność Generatora

Generator służy do wypełniania wniosków o dofinansowanie i składania ich do NFOŚiGW przez Wnioskodawców. W ramach tego umożliwia:

- wypełnienie wniosku;
- walidację wniosku;
- zarejestrowanie wniosku;
- przekazanie wniosku do NFOŚiGW;
- aktualizowanie wniosku po przekazaniu do NFOŚiGW w odpowiedzi na zgłoszone w trakcie oceny uwagi;
- śledzenie aktualnego statusu wniosku.

Wniosek wypełniany jest przez Wnioskodawcę. Podczas walidacji system sprawdza poprawność wprowadzonych przez niego danych. Po poprawnym przejściu walidacji możliwa jest dalsza obsługa wniosku – zatwierdzenie wniosku i przekazanie go do NFOŚiGW.

11.2. Podpisanie wniosku o dofinansowanie

11.2.1. Podpisywanie wniosku

Aby podpisać wniosek należy dla wniosku przesłanego do NFOŚiGW wybrać w menu głównym *Podpisz*, wówczas można wybrać jedną z opcji:

- *Użyję mojego certyfikatu;*
- *Użyję mojego Profilu Zaufanego platformy ePUAP (PZ ePUAP).*

Wnioski, które nie zostały podpisane nie mogą zostać złożone w systemie.

Podpis z użyciem certyfikatu (kwalifikowalnego podpisu elektronicznego)

Po wybraniu pierwszej opcji system otworzy okno, które umożliwi złożenie podpisu. Podczas pierwszego otwarcia zostanie wyświetlony komunikat z prośbą o zezwolenie na uruchomienie aplikacji. Aby komunikat nie pojawiał się powtórnie, należy zaznaczyć: *Always trust content from this publisher*

Po kliknięciu *Run* wyświetlone zostanie właściwe okno zawierające informacje o podpisywanym dokumencie i umożliwiające złożenie podpisu:

Po kliknięciu *Wybierz certyfikaty* możliwe będzie wybranie odpowiednich certyfikatów kwalifikowalnych odpowiadających podpisowi elektronicznemu, który Wnioskodawca chce złożyć. Następnie należy kliknąć *Podpisz* (przycisk staje się aktywny dopiero po wybraniu certyfikatów) i wprowadzić osobisty klucz PIN. Po właściwym użyciu podpisu poprzez wpisanie kodu PIN aktywuje się przycisk *Zakończ*. W ten sposób dokument został podpisany z użyciem certyfikatu.

Podpis z użyciem Profilu Zaufanego platformy ePUAP (ePUAP)

Po wybraniu drugiej opcji wyświetlony zostanie podpisywany dokument. Po kliknięciu *Kontynuuj* użytkownik zostanie przeniesiony na stronę logowania portalu ePUAP. Po wpisaniu identyfikatora oraz hasła podanego podczas rejestracji w portalu ePUAP możliwe jest dalsze korzystanie z portalu.

Korzystając z tej opcji użytkownik ma do wyboru:

- Podpis profilem zaufanym;
- Podpis certyfikatem.

Jeżeli wniosek został podpisany kwalifikowalnym podpisem elektronicznym lub podpisem przy użyciu Profilu Zaufanego platformy ePUAP i przesłany do NFOŚiGW, wówczas uznaje się, że wraz z wnioskiem podpisane zostały wszystkie załączone załączniki. Załączniki nie wymagają odrębnego podpisu.

11.2.2. Przekazywanie wniosku za pośrednictwem systemu ePUAP

Wnioskodawca ma możliwość podpisania wniosku kwalifikowalnym podpisem elektronicznym lub profilem zaufanym ePUAP, a następnie przesłania go do NFOŚiGW w formie elektronicznej.

Podpisanie wniosku nie oznacza jego przesłania do Funduszu. Wniosek podpisany kwalifikowalnym podpisem elektronicznym lub profilem zaufanym musi być następnie wysłany do Funduszu przez system ePUAP.

UWAGA:

Samo podpisanie wniosku nie oznacza jego prawidłowego dostarczenia do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Prawidłowe przekazanie wniosku będzie miało miejsce dopiero po przesłaniu przez ePUAP.

Dokument zostanie przesłany przy pomocy systemu ePUAP do skrytki w NFOŚiGW i zarejestrowany w systemach NFOŚiGW. Wniosek zmieni swój status na „przyjęty do NFOŚiGW”. Zazwyczaj czas potrzebny na przesłanie przez system ePUAP mieści się w przedziale 30 minut – 2 godziny.

UWAGA:

Jeżeli po upływie 6. godzin status wniosku nie uległ zmianie na "przyjęty do NFOŚiGW", należy skontaktować się z Pomocą Techniczną GWD, pod adresem gwd@nfosigw.gov.pl, podając numer techniczny wniosku.

System GWD pozwala na podpisanie wniosku przy pomocy tylko **JEDNEGO podpisu elektronicznego**, tzn. przy pomocy podpisu kwalifikowalnego albo Profilu Zaufanego ePUAP. Złożenie kolejnego podpisu powoduje, że poprzedni zostanie usunięty.

Jeżeli status Wnioskodawcy wymaga dwóch podpisów, wówczas wraz z wnioskiem (jako załącznik) należy przedłożyć stosowne oświadczenie udzielające pełnomocnictwa do podpisu wniosku drugiemu przedstawicielowi.

Szczegółowe informacje dotyczące obsługi Generатора Wniosków znajdują się w *Instrukcji obsługi dla Wnioskodawcy* dostępnej na stronie:

<http://www.nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-krajowe/generator-wnioskow/instrukcje/>

UWAGA:

Nie należy odkładać złożenia wniosku o dofinansowanie na ostatnie dni trwania naboru, gdyż może to spowodować przeciążenie sieci i trudności w terminowym złożeniu wniosku.

12. Zasady oceny i wyboru wniosków

Ocena Projektów jest dwuetapowa i składa się z oceny warunków formalnych i oceny merytorycznej I i II stopnia.

12.1. Ocena formalna

Na etapie oceny warunków formalnych Wnioskodawca będzie miał możliwość jednokrotnego uzupełnienia brakujących dokumentów (**uzupełnienie tylko po otrzymaniu informacji z NFOŚiGW, nie jest możliwa samodzielna korekta złożonego wniosku bez wcześniejszej informacji o takiej konieczności**):

- oczywiste błędy pisarskie i omyłki rachunkowe we wniosku i/lub w załącznikach

- brak załączników.

W ramach oceny wniosku według warunków formalnych dokonana będzie weryfikacja spełnienia bądź niespełnienia danego warunku (tzw. ocena zero-jedynkowa). Jeżeli chociaż jedno kryterium formalne nie jest spełnione, a wniosek jest w tym zakresie możliwy do poprawy, NFOŚiGW wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do dokonania uzupełnień lub przedstawienia wyjaśnień.

W trakcie oceny złożonego przez Wnioskodawcę wniosku możliwe jest jego jednokrotne uzupełnienie lub poprawienie w zakresie warunków formalnych, zgodnie z następującymi zasadami:

- W przypadku konieczności uzupełnień wniosku NFOŚiGW wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do dokonania uzupełnień lub przedstawienia wyjaśnień. Wezwanie jest wysyłane na adres mailowy osoby do kontaktu, podany przez Wnioskodawcę we wniosku o dofinansowanie. Wezwanie będzie określać, które kryteria nie zostały spełnione oraz zawierać szczegółowe wskazanie zakresu niezgodności. **Termin na uzupełnienie lub złożenie wyjaśnień wynosi 5 dni roboczych liczonych od dnia wysłania przez NFOŚiGW wezwania.**
- w razie stwierdzenia oczywistej omyłki w zakresie spełniania warunków formalnych we wniosku NFOŚiGW poprawia tę omyłkę z urzędu, informując elektronicznie o tym Wnioskodawcę albo wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do poprawienia oczywistej omyłki w terminie 5 dni roboczych liczonych od dnia wysłania przez NFOŚiGW wezwania.

Jeśli wyjaśnienia/uzupełnienia nie zostaną przekazane przez Wnioskodawcę w terminie określonym w Regulaminie naboru (termin na uzupełnienie lub złożenie wyjaśnień wynosi 5 dni roboczych liczonych od dnia wysłania przez NFOŚiGW wezwania, z zastrzeżeniem § 5 pkt 5 Regulaminu) wniosek zostanie odrzucony.

12.1.1. Warunki oceny formalnej

Podstawą dla oceny wniosku będzie wniosek o dofinansowanie wraz z załącznikami.

Warunki administracyjne	
1. Wniosek został złożony w terminie określonym w ogłoszeniu o naborze.	Ocenia się czy wniosek wpłynął w terminie określonym w tekście Ogłoszenia o naborze. Kryterium nie podlega procedurze uzupełnień.
2. Wniosek został złożony na właściwym formularzu w wymaganej formie.	Ocenia się czy wniosek został złożony elektronicznie przy użyciu Generatora Wniosków o Dofinansowanie.
3. Wniosek został prawidłowo podpisany zgodnie z zasadami reprezentacji wnioskującego.	Ocenia się czy wniosek został podpisany przez osobę upoważnioną.
4. Wniosek jest kompletny i posiada wymagane w ogłoszeniu załączniki.	Ocenia się kompletność wniosku tj. czy wszystkie wymagane załączniki zostały dołączone do wniosku. Lista załączników jest załącznikiem do Ogłoszenia o naborze.
Warunki kwalifikacji	

5. Wnioskodawca mieści się w katalogu beneficjentów określonym w ogłoszeniu o naborze. Wnioskodawca nie podlega wykluczeniu z dofinansowania na podstawie obowiązujących przepisów (np. ustawa o finansach publicznych).	Ocenia się czy Wnioskodawca jest jednym z rodzajów Wnioskodawców określonych w ogłoszeniu o naborze. Weryfikacja na podstawie dokumentów weryfikujących Wnioskodawcę, stanowiących załącznik do wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie obowiązujących przepisów prawa (np. ustawa o finansach publicznych).
6. Kwalifikowalność partnera projektu (jeśli dotyczy). Podmiot wskazany jako partner projektu mieści się w katalogu partnerów określonym w ogłoszeniu o naborze.	Ocenia się czy partner jest jednym z rodzajów partnerów określonych w ogłoszeniu o naborze. Weryfikacja na podstawie dokumentów weryfikujących partnera, stanowiących załącznik do wniosku o dofinansowanie.
7. Zgodność poziomu dofinansowania i wielkości wnioskowanego grantu we wniosku z zapisami Programu. Wnioskowany poziom oraz wartość dofinansowania projektu jest zgodna z ogłoszeniem o naborze	Ocenia się czy poziom dofinansowania i wysokości wnioskowanego dofinansowania jest zgodny z poziomami określonymi w ogłoszeniu o naborze.
8. Kwalifikowalność okresu realizacji projektu Data zakończenia realizacji projektu mieści się w okresie kwalifikowalności wskazanym w ogłoszeniu o naborze.	Ocenia się czy okres realizacji projektu mieści się w okresie kwalifikowalności określonym w ogłoszeniu o naborze. Ocenia się, czy harmonogram realizacji projektu nie wykracza poza ostateczny termin kwalifikowalności wydatków, tj. 30 kwietnia 2024.
9. Liczba złożonych wniosków przez danego Wnioskodawcę jest zgodna z ogłoszeniem o naborze	Ocenia się czy liczba wniosków o dofinansowanie złożonych przez Wnioskodawcę jest zgodna z ogłoszeniem o naborze²⁰.
10. Wywiązywanie się Wnioskodawcy z zobowiązań publicznoprawnych	Sprawdza się, czy w stosunku do Wnioskodawcy nie wydano prawomocnego wyroku sądu lub ostatecznej decyzji administracyjnej o zaleganiu z uiszczaniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne. Wnioskodawca nie zalega z opłacaniem podatków i opłat lokalnych, o których mowa w ustawie z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1445). Weryfikacja tego kryterium będzie oparta na oświadczeniu Wnioskodawcy.
11. Brak podwójnego finansowania. Projekt nie jest finansowany z innych źródeł pomocowych.	Ocenia się czy wniosek otrzymał dofinansowanie w ramach innych Programów Pomocowych. Weryfikacja tego kryterium będzie oparta na oświadczeniu Wnioskodawcy.
12. Trwałość projektu.	Ocenia się zapewnienie trwałości projektu. Weryfikacja tego kryterium będzie oparta na oświadczeniu Wnioskodawcy.

²⁰ Wnioskodawca może złożyć więcej niż jeden wniosek w danym naborze, pod warunkiem, że wnioski składane są na różny zakres rzeczowy. W sytuacji, gdy Wnioskodawca złoży dwa wnioski o dofinansowanie obejmujące tę samą lokalizację, a zakres prac wskazany we wnioskach jedynie nieznacznie będzie się różnił wówczas ocenie podlegać będzie wniosek, który ma wcześniejszą datę wpływu do NFOŚiGW.

12.1.2. Procedura odwoławcza od oceny formalnej

Jeżeli wniosek został oceniony negatywnie z powodu niespełnienia warunków formalnych, Wnioskodawcy przysługuje prawo skorzystania z procedury odwoławczej.

Instytucją odwoławczą rozpatrującą odwołania jest Krajowy Punkt Kontaktowy za pośrednictwem Ministerstwa Klimatu.

UWAGA:

Szczegóły dotyczące postępowania w ramach procedury odwoławczej zawarte zostały w dokumencie pt.: Wytyczne Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w zakresie procedury naboru projektów konkursowych w ramach MF EOG na lata 2014-2021 oraz NMF na lata 2014-2021 dostępnym na stronie: <https://www.eog.gov.pl>

12.2. Ocena merytoryczna

Do oceny merytorycznej kierowane są wyłącznie wnioski pozytywnie ocenione pod względem warunków formalnych. Ocena merytoryczna jest dwustopniowa.

W ramach oceny kryteriów merytorycznych I stopnia dokonana będzie weryfikacja spełnienia bądź niespełnienia danego kryterium (tzw. ocena zero-jedynkowa). Jeżeli chociaż jedno kryterium merytoryczne I stopnia nie jest spełnione, a wniosek jest w tym zakresie możliwy do poprawy, NFOŚiGW wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do dokonania uzupełnień lub przedstawienia wyjaśnień. Możliwe jest wyłącznie jednokrotne uzupełnienie złożonej dokumentacji wniosku. Wezwanie jest wysyłane na adres mailowy osoby do kontaktu, podany przez Wnioskodawcę we wniosku o dofinansowanie. Wezwanie określa, które kryteria nie zostały spełnione oraz zawiera szczegółowe wskazanie zakresu niezgodności. Termin na uzupełnienie lub złożenie wyjaśnień wynosi 5 dni roboczych liczonych od dnia wysłania przez NFOŚiGW wezwania.

Warunkiem pozytywnej oceny w oparciu o kryteria merytoryczne I stopnia jest spełnienie wszystkich kryteriów merytorycznych I stopnia. Jeżeli po uzupełnieniu wniosku w ramach procedury, chociaż jedno kryterium merytoryczne I stopnia nie jest spełnione, wniosek zostaje odrzucony. Od wyników oceny merytorycznej I stopnia wnioskodawcy nie przysługuje odwołanie.

Do oceny merytorycznej II stopnia kierowane są wyłącznie wnioski, które przeszły pozytywnie ocenę merytoryczną I stopnia. Ocena merytoryczna II stopnia jest oceną punktową. Punkty są przyznawane w zależności od stopnia spełnienia danego kryterium. Ocena dokonywana jest przez dwóch niezależnych i bezstronnych ekspertów zewnętrznych.

Podczas oceny merytorycznej II stopnia, w przypadku stwierdzenia nieścisłości lub braków we wniosku, gdy wniosek jest możliwy do poprawy NFOŚiGW wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do dokonania uzupełnień lub przedstawienia wyjaśnień. Możliwe jest wyłącznie jednokrotne uzupełnienie złożonej dokumentacji wniosku. Wezwanie jest wysyłane na adres mailowy osoby do kontaktu, podany przez Wnioskodawcę we wniosku o dofinansowanie. Wezwanie jest formułowane przez NFOŚiGW na podstawie uwag zgłoszonych przez ekspertów oceniających dany wniosek. Wezwanie zawiera odniesienie do konkretnego kryterium/kryteriów oraz szczegółowe wskazanie zakresu niezgodności.

Termin na uzupełnienie lub złożenie wyjaśnień wynosi 5 dni roboczych liczonych od dnia wysłania przez NFOŚiGW wezwania.

Ważne: podczas oceny merytorycznej, analogicznie jak w przypadku oceny formalnej, nie ma możliwości dokonania korekty wniosku bez wcześniejszego otrzymania informacji z NFOŚiGW o takiej konieczności. **Nie jest dopuszczalna autokorekta wniosku.**

12.2.1. Kryteria oceny merytorycznej I stopnia

Podstawą dla oceny wniosku będzie wniosek o dofinansowanie wraz z załącznikami.

Kryteria merytoryczne I stopnia (wspólne dla wszystkich Obszarów Programowych)	
1. Kwalifikowalność projektu.	Ocenia się czy założenia projektu odpowiadają katalogowi działań kwalifikowalnych, przedstawionemu w tekście ogłoszenia o naborze wniosków o dofinansowanie.
2. Dofinansowanie jest zgodne z przepisami o dopuszczalności pomocy publicznej.	Ocenia się prawidłowość odpowiedzi na pytanie, czy Projekt podlega zasadom pomocy publicznej – tj. czy udzielenie wsparcia spełniałoby przesłanki, o których mowa w art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a jeśli wsparcie stanowi pomoc, to czy jest ona zgodna z warunkami dopuszczalności pomocy publicznej określonymi w prawie
3. Ocena finansowa.	Ocenia się dotychczasową sytuację finansową Wnioskodawcy, prognozowaną sytuację finansową – w tym czy: analiza wykonalności i trwałości finansowej są stabilne i zostały prawidłowo przedstawione; wnioskodawca ma możliwość zapewnienia wykonalności i trwałości finansowej projektu; wnioskodawca przedstawił poprawne założenia do analizy finansowej. Weryfikacji podlega czy wnioskodawca przedstawił potwierdzone, wiarygodne źródła współfinansowania projektu; Wnioskodawca ma możliwość ustanowienia zabezpieczenia prawidłowej realizacji projektu.
4. Projekt zgodny jest z zasadami równego traktowania oraz niedyskryminacji a jego realizacja ma pozytywny (lub przynajmniej neutralny) wpływ na przestrzeganie zasad dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz równości płci.	Ocena dotyczy zgodności projektu z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasadą równości kobiet i mężczyzn. Ocena na podstawie oświadczenia Wnioskodawcy.

12.2.2. Kryteria oceny merytorycznej II stopnia

Kryteria merytoryczne II stopnia Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych	
1. Gotowość do realizacji projektu.	Ocenie podlega posiadanie niezbędnych do realizacji projektu pozwoleń i decyzji administracyjnych oraz zapewnienie środków finansowych.

2. Nakład dotacji ze środków MF EOG na jednostkową redukcję emisji CO ₂ .	Ocenie podlega wartość wydatków planowanych do poniesienia ze środków dotacji MF EOG na roczną redukcję 1 tony CO ₂ .
3. Nakład dotacji ze środków MF EOG na jednostkową oszczędność energii.	Ocenie podlega wartość wydatków planowanych do poniesienia ze środków dotacji MF EOG na jednostkową oszczędność energii końcowej (GJ/rok).
4. Podwyższenie standardu energetycznego budynku w kierunku niemal zero energetycznym (N-ZEB), wyrażone wskaźnikiem EPH + w.	Poziom zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną w stanie docelowym oszczędności energii pierwotnej na potrzeby ogrzewania, wentylacji oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej określony w audycie energetycznym.
5. Dodatkowa oszczędność energii pierwotnej wynikająca z określonej w audycie energetycznym wymiany oświetlenia na energooszczędne.	Punkty przyznawane za obniżenie wskaźnika Δ EPL obliczonego zgodnie z aktualnym rozporządzeniem dotyczącym charakterystyki energetycznej budynków.
6. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych.	Projekt zakłada wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych. Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli energia odnawialna jest jedynym rodzajem paliwa podstawowego lub wspomaga konwencjonalne źródło energii.
7. Redukcja emisji CO ₂ w wyniku realizacji inwestycji.	Wielkość osiągniętej w wyniku działań wskazanych w audycie energetycznym redukcji emisji CO ₂ , z zastrzeżeniem, że w przypadku zmiany paliwa uzyskana redukcja emisji CO ₂ wynosi co najmniej 30%. ²¹
8. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie efektywności energetycznej.	Przedsięwzięcie zakłada przeprowadzenie kampanii informacyjnej, dodatkowych działań informacyjnych nt. wpływu realizacji projektu na środowisko.
9. Lokalizacja projektu.	Przedsięwzięcie zlokalizowane jest w miejscowości o największym stopniu zanieczyszczenia powietrza (zgodnie z rankingiem 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie publikowanym przez WHO).
10. Ujęcie w projekcie wydatków kwalifikowalnych do dofinansowania. Kryterium obligatoryjne.	Wydatki zaplanowane do poniesienia są niezbędne do realizacji projektu i osiągnięcia zaplanowanego efektu oraz zgodne z katalogiem kosztów kwalifikowalnych. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzucenie wniosku.

²¹ Jeśli projekt przewiduje działania prowadzące do zmiany paliwa, oczekuje się, że redukcja emisji CO₂ nie będzie niższa niż 30%. Im wyższa redukcja emisji CO₂, tym więcej punktów projekt uzyska podczas oceny merytorycznej II stopnia

11. Projekt realizowany w partnerstwie z podmiotami z Norwegii, Islandii bądź Liechtensteinu.	Przy realizacji projektu zakłada się nawiązanie partnerstwa z podmiotami (przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego itd.) pochodzącymi z Państw Darczyńców: Norwegii, Islandii i Liechtensteinu. Punkty przyznawane są w zależności od zaawansowania współpracy w ramach partnerstwa.
---	---

Kryteria merytoryczne II stopnia Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej	
1. Gotowość do realizacji projektu.	Ocenie podlega posiadanie niezbędnych do realizacji projektu pozwoleń i decyzji administracyjnych oraz zapewnienie środków finansowych.
2. Nakład dotacji ze środków MF EOG na 1 MWh planowanej rocznej produkcji energii (cieplnej i elektrycznej).	Wartość wydatków planowanych do poniesienia ze środków dotacji MF EOG na 1 MWh łącznej rocznej planowanej produkcji energii elektrycznej i ciepłej.
3. Nakład dotacji ze środków MF EOG na jednostkową redukcję emisji CO ₂ .	Wartość wydatków planowanych do poniesienia ze środków dotacji MF EOG na roczną redukcję 1 tony CO ₂ .
4. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych.	Instalacja wykorzystuje energię ze źródeł odnawialnych. Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli energia odnawialna jest jedynym rodzajem paliwa podstawowego.
5. Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w wyniku realizacji inwestycji. Kryterium obligatoryjne.	W przypadku budowy/ przebudowy instalacji wysokosprawnej kogeneracji, instalacja przyczynia się do zmniejszenia zużycia energii pierwotnej o co najmniej 10%. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzucenie wniosku.
6. Redukcja CO ₂ w wyniku realizacji inwestycji. Kryterium obligatoryjne.	W przypadku budowy/przebudowy instalacji wysokosprawnej kogeneracji, instalacja przyczynia się do redukcji emisji CO ₂ o co najmniej 30%. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzucenie wniosku.
7. Posiadanie systemów zarządzania energią.	Wnioskodawca posiada system zarządzania energią poświadczony odpowiednim certyfikatem.
8. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie efektywności energetycznej.	Przedsięwzięcie zakłada przeprowadzenie kampanii informacyjnej nt. wpływu realizacji projektu na środowisko.
9. Spełnienie wymogów wysokosprawnej kogeneracji. Kryterium obligatoryjne.	Czy instalacja spełnia warunki definicji wysokosprawnej kogeneracji określone w załączniku II do dyrektywy 2012/27/UE. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje

	odrzućcie wniosku
10. Ujęcie w projekcie wydatków kwalifikowalnych do dofinansowania. Kryterium obligatoryjne.	Wydatki zaplanowane do poniesienia są niezbędne do realizacji projektu i osiągnięcia zaplanowanego efektu oraz zgodne z katalogiem kosztów kwalifikowalnych. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzućcie wniosku
11. Projekt realizowany w partnerstwie z podmiotami z Norwegii, Islandii bądź Liechtensteinu.	Przy realizacji projektu zakłada się nawiązanie partnerstwa z podmiotami (przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego itd.) pochodzącymi z Państw Darczyńców: Norwegii, Islandii i Liechtensteinu. Punkty przyznawane są w zależności od zaawansowania współpracy w ramach partnerstwa.

Kryteria merytoryczne II stopnia Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych wraz z likwidacją indywidualnych źródeł ciepła	
1. Gotowość do realizacji projektu.	Ocenie podlega posiadanie niezbędnych do realizacji projektu pozwoleń i decyzji administracyjnych oraz zapewnienie środków finansowych.
2. Nakład dotacji ze środków MF EOG na 1 MWh planowanej rocznej produkcji energii (cieplnej i elektrycznej).	Wartość wydatków planowanych do poniesienia ze środków dotacji MF EOG na 1 MWh łącznej rocznej planowanej produkcji energii elektrycznej i ciepłej.
3. Nakład dotacji ze środków MF EOG na jednostkową redukcję emisji CO ₂ .	Wartość wydatków planowanych do poniesienia ze środków dotacji MF EOG na roczną redukcję 1 tony CO ₂ .
4. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych.	Ocenie podlega czy instalacja wykorzystuje energię ze źródeł odnawialnych.
5. Likwidacja lokalnych źródeł ciepła.	Czy elementem projektu jest likwidacja lokalnego źródła ciepła opalanego węglem kamiennym/brunatnym?
6. Osiągnięcie statusu efektywnego systemu ciepłowniczego. Kryterium obligatoryjne	Czy po realizacji przedsięwzięcia beneficjent będzie mógł potwierdzić, że system ciepłowniczy osiągnął status efektywnego systemu czy też realizacja projektu przyczynia się do osiągnięcia takiego statusu? (Zgodnie z Dyrektywą EED – 2012/27/UE) Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzućcie wniosku.

7. Stosowanie magazynów energii.	Czy elementem projektu jest instalacja magazynu energii.
8. Posiadanie systemów zarządzania energią.	Wnioskodawca posiada certyfikat ISO 50001 lub EMAS lub równoważny certyfikat poświadczający wdrożenie systemu zarządzania energią.
9. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie efektywności energetycznej.	Przedsięwzięcie zakłada przeprowadzenie kampanii informacyjnej nt. wpływu realizacji projektu na środowisko.
10. Ujęcie w projekcie wydatków kwalifikowalnych do dofinansowania. Kryterium obligatoryjne.	Wydatki zaplanowane do poniesienia są niezbędne do realizacji projektu i osiągnięcia zaplanowanego efektu oraz zgodne z katalogiem kosztów kwalifikowalnych. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzucenie wniosku.
11. Projekt realizowany w partnerstwie z podmiotami z Norwegii, Islandii bądź Liechtensteinu.	Przy realizacji projektu zakłada się nawiązanie partnerstwa z podmiotami (przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego itd.) pochodzącymi z Państw Darczyńców: Norwegii, Islandii i Liechtensteinu. Punkty przyznawane są w zależności od zaawansowania współpracy w ramach partnerstwa.

Kryteria merytoryczne II stopnia Budowa źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka)	
1. Gotowość do realizacji projektu.	Ocenie podlega posiadanie niezbędnych do realizacji projektu pozwoleń i decyzji administracyjnych oraz zapewnienie środków finansowych.
2. Potwierdzenie potencjału złoża. Kryterium obligatoryjne.	Wnioskodawca potwierdził potencjał energetyczny złoża geotermalnego poprzez przeprowadzenie i udokumentowanie fazy badawczej. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzucenie wniosku.
3. Nakład dotacji ze środków MF EOG na 1 MWh planowanej rocznej produkcji energii .	Wartość wydatków planowanych do poniesienia ze środków dotacji MF EOG na 1 MWh łącznej rocznej planowanej produkcji energii cieplnej.
4. Nakład dotacji ze środków MF EOG na jednostkową redukcję emisji CO ₂ .	Wartość wydatków planowanych do poniesienia ze środków dotacji MF EOG na roczną redukcję 1 tony CO ₂ .
5. Nakład ze środków dotacji MF EOG na 1 MW mocy zainstalowanej.	Ocenie podlega wartość nakładów poniesionych ze środków dotacji MF EOG rozumiana jako sumaryczna wnioskowana wartość dofinansowania ze środków MF EOG, na 1 MW mocy zainstalowanej.

6. Dodatkowe korzyści środowiskowe związane z realizacją projektu.	Punkty będą przyznawane dla projektów przyczyniających się do poprawy jakości powietrza na obszarach zurbanizowanych.
7. Ujęcie w projekcie wydatków kwalifikowalnych do dofinansowania. Kryterium obligatoryjne.	Wydatki zaplanowane do poniesienia są niezbędne do realizacji projektu i osiągnięcia zaplanowanego efektu oraz zgodne z katalogiem kosztów kwalifikowalnych. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzucenie wniosku.
8. Projekt realizowany w partnerstwie z podmiotami z Norwegii, Islandii bądź Liechtensteinu.	Przy realizacji projektu zakłada się nawiązanie partnerstwa z podmiotami (przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego itd.) pochodzącymi z Państw Darczyńców: Norwegii, Islandii i Liechtensteinu. Punkty przyznawane są w zależności od zaawansowania współpracy w ramach partnerstwa.

Kryteria merytoryczne II stopnia Zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW)	
1. Gotowość do realizacji projektu.	Ocenie podlega posiadanie niezbędnych do realizacji projektu pozwoleń i decyzji administracyjnych oraz zapewnienie środków finansowych.
2. Nakład dotacji ze środków MF EOG na jednostkową redukcję emisji CO ₂	Wartość wydatków planowanych do poniesienia ze środków dotacji MF EOG na redukcję 1 tony CO ₂ /rok.
3. Nakład ze środków dotacji MF EOG na 1 MW mocy zainstalowanej	Ocenie podlega wartość nakładów poniesionych ze środków dotacji MF EOG rozumiana jako sumaryczna wnioskowana wartość dofinansowania ze środków MF EOG, na 1 MW mocy zainstalowanej (elektrycznej).
4. Nakład ze środków dotacji MF EOG na 1 MWh energii wytworzonej w ciągu roku	Ocenie podlega wartość nakładów poniesionych ze środków dotacji MF EOG rozumiana jako sumaryczna wnioskowana wartość dofinansowania ze środków MF EOG, na 1 MWh energii elektrycznej wytworzonej w ciągu roku.
5. Udokumentowana możliwość przyłączenia do sieci elektroenergetycznej. Kryterium obligatoryjne.	Ocenie podlega posiadanie przez Wnioskodawcę aktualnej umowy przyłączeniowej do sieci elektroenergetycznej uwzględniającej potencjalne zmiany w istniejącej instalacji wynikające z projektu. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzucenie wniosku.

6. Ujęcie w projekcie wydatków kwalifikowalnych do dofinansowania. Kryterium obligatoryjne.	Wydatki zaplanowane do poniesienia są niezbędne do realizacji projektu i osiągnięcia zaplanowanego efektu oraz zgodne z katalogiem kosztów kwalifikowalnych. Uzyskanie w tym kryterium 0 pkt. powoduje odrzucenie wniosku.
7. Projekt realizowany w partnerstwie z podmiotami z Norwegii, Islandii bądź Liechtensteinu.	Przy realizacji projektu zakłada się nawiązanie partnerstwa z podmiotami (przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego itd.) pochodzącymi z Państw Darczyńców: Norwegii, Islandii i Liechtensteinu. Punkty przyznawane są w zależności od zaawansowania współpracy w ramach partnerstwa.

UWAGA:

Kryteria i karty oceny projektów są dostępne do pobrania na stronach naborów.

12.2.3. Procedura odwoławcza od oceny merytorycznej

Odwołanie można składać jedynie od wyników oceny merytorycznej II stopnia, odwołanie od wyników oceny I stopnia nie przysługuje. Procedura odwoławcza jest jednoinstancyjna. Instytucją odwoławczą rozpatrującą odwołania od oceny merytorycznej II stopnia jest Ministerstwo Klimatu.

UWAGA:

Szczegóły dotyczące postępowania w ramach procedury odwoławczej są zawarte w *Regulaminie wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu” ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021*

Odwołanie Wnioskodawca wnosi na piśmie w terminie 5 dni roboczych od dnia doręczenia informacji o wyniku oceny.

12.3. Wybór Projektów do dofinansowania

Wybór Projektów do dofinansowania został opisany szczegółowo w *Regulaminie naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu” ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021*.

1) Wnioski, które przeszły pozytywnie ocenę formalną i merytoryczną umieszczane są na liście projektów rekomendowanych do dofinansowania. NFOŚiGW sporządza projekt listy rankingowej projektów ocenionych pozytywnie, biorąc pod uwagę wyniki ocen dostarczone przez ekspertów zewnętrznych.

Wnioski zestawiane są w projekcie listy rankingowej w kolejności od najwyższej ocenionych do najniższej ocenionych według średniej arytmetycznej liczby punktów.

Uwaga: W celu umożliwienia jak najszybszego rozpoczęcia realizacji projektów Operator Programu może przyjąć listę przed zakończeniem procedury odwoławczej dla pozostałych wniosków, pod warunkiem pozostawienia rezerwy środków dla wszystkich wniosków, dla których trwa procedura odwoławcza. Aby określić wysokość rezerwy Operator bierze pod uwagę wnioskowane

dofinansowanie we wszystkich projektach, które zostały odrzucone na etapie oceny merytorycznej. Po zakończeniu procedury odwoławczej dla tych wniosków, lista rankingowa (początkowa nieuwzględniająca projektów znajdujących się wciąż w trakcie procedury odwoławczej) może zostać zmodyfikowana poprzez dodanie do niej projektów, których odwołania zostały rozstrzygnięte pozytywnie i w efekcie projekty po ponownej ocenie spełniły kryteria naboru. W takiej sytuacji, uzupełniony projekt listy rankingowej ponownie przekazywany jest pod obrady Komitetu ds. Wyboru Projektów.

Uwaga: jeśli dla projektu zostało przyznane dofinansowanie to pozytywna decyzja w żadnym wypadku nie będzie cofnięta w sytuacji uzupełnienia listy rankingowej (Operator ustanowił bowiem rezerwę dla wniosków, dla których trwała procedura odwoławcza)

Dla pozostałych projektów, czyli tych dla których ocena merytoryczna zakończyła się wynikiem pozytywnym, zostanie ułożony projekt listy rankingowej.

2) Następnie projekt listy rankingowej zostaje przekazany pod obrady Komitetu ds. Wyboru Projektów. Jednocześnie projekt listy rankingowej przesyłany jest do Darczyńców. Projekty pod obrady Komitetu ds. Wyboru Projektów przedkłada się wraz z uzasadnieniem oraz zaleceniami dotyczącymi wybranych propozycji.

Po przeprowadzeniu analizy listy rankingowej, Komitet ds. Wyboru Projektów w uzasadnionych przypadkach może zmodyfikować jej treść – zmienić kolejność projektów kwalifikujących się do wsparcia. Jeśli ta modyfikacja prowadzi do odrzucenia projektu, dany Wnioskodawca jest powiadamiany o tym fakcie na piśmie i otrzymuje uzasadnienie odrzucenia.

3) W kolejnym kroku Komitet ds. Wyboru Projektów przedkłada Operatorowi Programu listę projektów rekomendowanych do dofinansowania. **Ostateczną decyzję o przyznaniu dofinansowania podejmuje Operator Programu (Ministerstwo Klimatu).** Data wydania decyzji stanowi początkową datę kwalifikowania kosztów w projekcie.

Decyzja w sprawie przyznania dofinansowania nie stanowi decyzji administracyjnej i nie przysługują od niej środki odwoławcze.

4) Po podjęciu decyzji przez Operatora Programu NFOŚiGW informuje Wnioskodawców o wynikach procesu wyboru i publikuje wyniki na stronie internetowej Programu oraz zaprasza Wnioskodawców, którym przyznano dofinansowanie do podpisania umowy ws. projektu.

12.4. Lista rezerwowa

Lista rezerwowa zostaje utworzona, jeśli suma wnioskowanego dofinansowania na projekty, które przeszły pozytywnie ocenę przekracza dostępną alokację. Projekty dzielone są wtedy na podstawowe i rezerwowe. Projekt listy rankingowej przekazywany pod obrady Komitetu ds. Wyboru Projektów uwzględnia również projekty rezerwowe.

W przypadku powstania wolnych środków, projekt rezerwowy, który uzyskał najwyższą liczbę punktów otrzymuje status projektu podstawowego.

W przypadku, gdy wartość wnioskowanego dofinansowania ostatniego z projektów podstawowych przekracza alokację dostępną dla konkursu, Wnioskodawca proszony jest pisemnie o wyrażenie zgody na realizację projektu przy obniżonym dofinansowaniu. W przypadku powstania wolnej kwoty, w pierwszej kolejności jest ona przekazywana dla tego projektu do pełnej wysokości wnioskowanego dofinansowania, o czym informuje się Wnioskodawcę w ww. piśmie. W przypadku, gdy

Wnioskodawca nie wyrazi zgody na realizację projektu przy obniżonym dofinansowaniu, to przedmiotowa propozycja składana jest kolejnemu Wnioskodawcy na liście.

Lista projektów, którym przyznano dofinansowanie wraz z dostępną alokacją jest publikowana na stronie internetowej NFOŚiGW oraz Ministerstwa Klimatu w ciągu 7 dni od wydania decyzji o dofinansowaniu na rzecz projektów. Wnioskodawcy, którym przyznano dofinansowanie, zostaną poinformowani przez NFOŚiGW o przyznaniu dotacji i zaproszeni do podpisania umowy w sprawie projektu.

13. Umowa w sprawie projektu

Dla projektów, które uzyskały pozytywną decyzję o dofinansowaniu, NFOŚiGW przygotowuje w języku polskim umowę w sprawie dofinansowania projektu.

Zobowiązanie Operatora Programu oraz NFOŚiGW powstaje w dniu zawarcia umowy, ustalającej warunki dofinansowania dla projektu oraz prawa i obowiązki stron.

14. System płatności

Każdy beneficjent będzie mógł otrzymać dofinansowanie na rzecz projektu w formie:

- zaliczek,
- refundacji,
- płatności końcowej

zgodnie z art. 9.1.7 Regulacji.

Zaliczki i płatności okresowe stanowią do 90% całkowitej kwoty dotacji na Projekt. Pozostałe 10 % całkowitej kwoty dotacji zostanie wypłacone po akceptacji raportu końcowego z realizacji projektu.

Pierwsza zaliczka zostanie wypłacona beneficjentowi na podstawie zawartej umowy w sprawie projektu oraz złożonego wniosku o zaliczkę (transzę zaliczki) w terminie 30 dni od daty złożenia wniosku o zaliczkę.

Wysokość pojedynczej transzy zaliczki nie może przekroczyć 40% całkowitej kwoty dofinansowania projektu.

Kolejne zaliczki zostaną wypłacone w terminie 30 dni od daty akceptacji wniosku o płatność rozliczającego poprzednią transzę zaliczki lub jej zwrot.

Wypłata drugiej i kolejnych transz zaliczki jest uzależniona od rozliczenia kwoty stanowiącej nie mniej niż 70% łącznej kwoty dotychczas otrzymanych transz zaliczki.

Jako rozliczenie zaliczki/transzy zaliczki przyjmuje się:

- a) zwrot otrzymanej zaliczki/transzy zaliczki,
- b) złożenie wniosku o płatność i wykazanie w nim wydatków kwalifikowalnych obejmujących kwotę rozliczanej zaliczki/transzy zaliczki oraz kwotę odpowiadającego jej wkładu własnego, zgodnie z poziomem dofinansowania projektu.

Operator Programu może zdecydować o podziale płatności zaliczkowej na większą część transz, zmniejszyć zaliczkę lub w ogóle nie wypłacić zaliczki na podstawie Harmonogramu Rzeczowo - Finansowego lub w oparciu o ocenę zdolności finansowej beneficjenta.

UWAGA:

Rozliczenie zaliczki jest możliwe tylko na podstawie wykazanych we wniosku o płatność kosztów bezpośrednich. Koszty pośrednie nie rozliczają zaliczki, będą przekazywane w formie refundacji jako płatność okresowa lub końcowa.

Termin zwrotu wydatków, rozliczenia i zwrotu niewykorzystanej zaliczki lub jej części zostanie określony w umowie w sprawie projektu.

Pozostała część środków będzie wypłacana beneficjentowi w formie refundacji części poniesionych kosztów na podstawie zaakceptowanych wniosków o płatność.

W ramach realizacji każdego projektu przewiduje się również płatność końcową (kwota zatrzymana), która będzie wypłacana beneficjentom po akceptacji sprawozdania końcowego.

Płatności okresowe oraz płatność końcowa zostaną wypłacone w terminie 30 dni od daty akceptacji wniosku o płatność/ raportu końcowego.

15. Informacja i promocja

Korzystanie ze wsparcia Funduszy norweskich i EOG, związane jest z obowiązkiem informowania o tym fakcie. Informacje o dofinansowaniu powinny być podawane w trakcie realizacji projektu, przy okazji wszystkich działań informacyjnych i promocyjnych, związanych z projektem.

Dokumenty przeznaczone do publikacji i dla uczestników projektów, miejsce realizacji projektu i strona internetowa (jeśli taka istnieje) powinny być oznakowane we właściwy sposób. W ten sposób inne osoby są informowane o otrzymaniu dofinansowania z programu.

Takie działanie ma służyć zwiększeniu świadomości społecznej na temat istnienia Funduszy norweskich i EOG, ich celów, możliwości współpracy dwustronnej z podmiotami z Islandii, Liechtensteinu lub Norwegii oraz upowszechniać wiedzę na temat wdrażania, wyników i oddziaływania realizowanego projektu.

Beneficjenci zobowiązani są również do opracowania i wdrażania Planu Komunikacji, który jest obowiązkowym załącznikiem wniosku aplikacyjnego oraz raportowania Operatorowi, w jaki sposób wywiązują się z obowiązków informacyjno-promocyjnych.

Zgodnie z dokumentem stanowiącym Aneks nr 3 do Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG 2014-2021 i Norweskiego Mechanizmu Finansowego pn.: „Wymogi dotyczące Informacji i Komunikacji”, dostępnym na stronie <http://www.eog.gov.pl/strony/zapoznaj-sie-zfunduszami/podstawy-prawne/> poprawnie przygotowany Plan Komunikacji zawiera co najmniej:

- a) cele oraz grupy docelowe włączając interesariuszy szczebla krajowego, regionalnego i/lub lokalnego, jak również ogół społeczeństwa;
- b) strategię oraz treść działań informacyjno - komunikacyjnych, z uwzględnieniem harmonogramu, działań i narzędzi komunikacji, które we właściwy sposób podkreślają wartość dodaną oraz oddziaływanie wsparcia ze środków Funduszy norweskich i Funduszy EOG;
- c) przynajmniej trzy główne wydarzenia informacyjne dotyczące postępu w realizacji projektu, osiągnięć i rezultatów, takie jak seminarium i konferencja z podmiotami zainteresowanymi oraz konferencja prasowa lub inne wydarzenie prasowe, włączając w to wydarzenie otwierające Projekt oraz wydarzenie zamykające. W przypadku Projektów o wartości dofinansowania nieprzekraczającej 500 000 EUR, dwa wydarzenia informacyjne są wystarczające i mogą one być realizowane na mniejszą skalę;

- d) działania mające na celu udostępnienie informacji o projekcie na stronie internetowej, na dedykowanej stronie internetowej lub na dedykowanych podstronach na istniejącej już stronie organizacji z linkami pomiędzy poszczególnymi stronami. Informacje o projekcie muszą być regularnie aktualizowane w języku (językach) Państwa Beneficjenta. Dla wszystkich Projektów o minimalnej wartości dofinansowania w ramach Funduszy norweskich i Funduszy EOG wynoszącej 150 000 euro i/lub w których uczestniczy partner projektu z Państwa Darczyńcy należy prowadzić podstrony internetowe poświęcone Projektowi i zawierające informacje w języku angielskim, jak również w języku narodowym,
- e) strona internetowa zawiera informacje o projekcie, postępie wdrażania, osiągnięciach w jego realizacji, rezultatach projektu, informacje o współpracy z podmiotami z Państw-Darczyńców, zdjęcia, informacje kontaktowe, wyraźne odniesienie do Programu oraz Funduszy norweskich i Funduszy EOG;
- f) informacje o wydziałach oraz jednostkach administracyjnych odpowiedzialnych za realizację działań informacyjnych i promocyjnych wraz z danymi osoby do kontaktu;
- g) sposób ewaluacji działań informacyjno – komunikacyjnych pod kątem zwiększania ich widoczności oraz świadomości publicznej dotyczącej projektu, Funduszy norweskich i Funduszy EOG, ich celów i oddziaływania oraz roli Państw-Darczyńców.

Istnieje ponadto obowiązek umieszczenia tablicy informacyjnej w miejscu realizacji każdego przedsięwzięcia, w którym suma środków publicznych przeznaczonych na przedsięwzięcie przekracza 50 000 euro, a przedsięwzięcie dotyczy działań infrastrukturalnych lub budowlanych. Nie później niż sześć miesięcy od zakończenia projektu, tablica informacyjna powinna zostać zastąpiona przez dostrzegalną i znaczących rozmiarów tablicę pamiątkową.

Szczegółowe zasady promocji i oznakowania Projektów zostały opisane w podręczniku: „Komunikacja i identyfikacja wizualna. Fundusze EOG i fundusze norweskie 2014-2021”, dostępnym na stronie <http://www.eog.gov.pl/strony/zapoznaj-sie-z-funduszami/podstawy-prawne/>, natomiast wzory logotypów stosowanych przy oznakowaniu wszystkich materiałów promocyjnych są dostępne na stronie <https://eeagrants.org/resources/eea-and-norway-grants-logo-package>

16. Trwałość projektu

Zakończenie realizacji projektu nie oznacza jeszcze wypełnienia wszystkich obowiązków. Zgodnie z postanowieniami art. 8.14 Regulacji beneficjent zachowa dofinansowanie z Mechanizmu Finansowego EOG na lata 20014 – 2021 tylko wtedy, gdy zachowana będzie trwałość projektu określona w umowie w sprawie projektu.

Jest to czas, w którym należy zachować w niezmienionej formie i wymiarze efekty projektu, których osiągnięcie zostało zadeklarowane we wniosku o dofinansowanie.

Okres trwałości Projektów inwestycyjnych wynosi co najmniej pięć lat, licząc od zatwierdzenia przez Operatora raportu końcowego z wdrażania projektu.

Po zakończeniu projektu istnieje obowiązek przechowywania pełnej dokumentacji przez okres wskazany w umowie ws. projektu. Miejszem archiwizacji powinna być siedziba podmiotu, który realizował Projekt. W okresie tym jest obowiązek udostępniania do wglądu dokumentacji przedstawicielom instytucji, która udzieliła wsparcia, Krajowemu Punktow Kontaktowemu, a także przedstawicielom Darczyńców – jeżeli zajdzie taka potrzeba.

17. Kontakt

Punktem informacyjnym dla obszaru programowego **Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne** są:

Departament Energii w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

- strona internetowa: <https://www.nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-norweskie/>
- e-mail: mfeog_energia@nfosigw.gov.pl

Departament Funduszy Ekologicznych w Ministerstwie Klimatu

- strona internetowa: <https://www.gov.pl/web/klimat/mf-eog>
- e-mail: mfeog@klimat.gov.pl

ZACHĘCAMY RÓWNIEŻ DO ZAPOZNANIA SIĘ Z NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANYMI PYTANIAMI ORAZ ODPOWIEDZIAMI NA NIE DOSTĘPNYMI POD ADRESEM:

<http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-norweskie/pytania-i-odpowiedzi/>